

Verkiezingsmanifest 2023

Van A naar MKBeter

Den Haag, oktober 2023

Voor u ligt het Ondernemersmanifest 2023, eerder dan gepland, maar urgenter dan ooit. Het is eindelijk tijd voor verandering, waarbij waardering voor ondernemerschap weer om de hoek komt kijken. Het wordt tijd dat ondernemers de aandacht en erkenning krijgen die zij verdienen. De situatie in Europa en in de wereld is gespannen en onzeker. We kunnen als land en economie niet veel grote crises meer aan, daarom moeten we ook onze economie weerbaarder maken. De internationale spanningen en veranderende geopolitieke verhoudingen hebben invloed op lokale ondernemers. Inkooprijzen en energieprijzen zijn gestegen en daarmee ook de arbeidskosten.

Ondanks dat er genoeg voorbeelden zijn van dat het kabinet Rutte IV ondernemers steunde, is het moeilijk te negeren dat het mkb vaak het zwaarst werd belast om begrotingstekorten te dichten. Dit heeft het maken van de noodzakelijke transitie bemoeilijkt en moet na de verkiezingen echt anders. Ons doel moet juist zijn om ruimte te creëren voor bedrijven om te investeren in belangrijke aspecten zoals mensen, digitalisering en verduurzaming. We moeten ons richten op het ondersteunen en faciliteren van ondernemers, zodat we het ondernemerschap stimuleren en een omgeving creëren waarin het mkb kan floreren, waardoor we bijdragen aan het versterken van onze economische weerbaarheid en het bevorderen van duurzame groei.

De val van het kabinet Rutte IV was er een die je van mijlenver zag aankomen. De ideeën waren op, de motivatie was van begin af aan ondermaats en de politiek was voornamelijk met zichzelf bezig. Sinds de Provinciale Statenverkiezingen op 15 maart 2023 leek de ziel eruit en stond alles stil. Ondernemers hebben met grote verbazing gekeken naar de afgelopen kabinetsperiode waarin er niet of nauwelijks iets werd klaargespeeld. Voor ondernemers werd allerm minst betekenisvol gehandeld.

Op ondernemersbijeenkomsten hoor ik helaas steeds terugkerende thema's, waarbij de krapte op de arbeidsmarkt er met kop en schouders bovenuit steekt. Het werk ligt voor het oprapen terwijl voor de ondernemer het aannemen van werknemers steeds onaantrekkelijker wordt. Werknemers zijn voor een werkgever steeds duurder, terwijl de werknemer er zelf onderaan de streep weinig van overhoudt. De balans op de arbeidsmarkt moet terugkeren, zodat het werkgeverschap aantrekkelijker wordt en de werknemer met een lach op zijn gezicht naar het werk gaat.

Met ruim 2.3 miljoen actieve ondernemingen in Nederland, die 70% van de werkgelegenheid bieden en waarvan er bijna 500.000 tot het mkb behoren, kun je stellen dat het aandeel van hardwerkende ondernemers in het midden- en kleinbedrijf aan onze economie aanzienlijk is. Die vijfhonderdduizend bedrijven waren in 2022 gezamenlijk goed voor een omzet van 852 miljard euro, waarbij de toegevoegde waarde 259 miljard betrof.

Kijkend naar die cijfers is het triest om te constateren dat er in de Haagse politiek met veel dedain en negativisme wordt gesproken over het bedrijfsleven. Terwijl het geld aantoonbaar moet worden verdiend door deze hardwerkende ondernemers voordat het aan verschillende plannen en ideeën kan worden uitgegeven. Binnen de landelijke politiek moet het besef terugkeren dat ondernemers dé sleutel zijn tot maatschappelijke uitdagingen. Denk hierbij aan de verduurzamingslag die gemaakt moet worden en de innovaties die daarvoor nodig zijn. Hierin kunnen ondernemers een cruciale rol spelen als partners en bondgenoten van de overheid. Het is hoog tijd om niet enkel van bovenaf beleid te dicteren, maar om juist ondernemers te betrekken bij beleidsvorming. Ondernemers kunnen waardevolle inzichten bieden, aangezien zij uit eerste hand ervaren welke obstakels en kansen er bestaan. Ze kunnen een nuttige bijdrage leveren aan zowel effectief als praktisch beleid.

Er zijn in de afgelopen jaren op allerlei vlakken steeds meer regels bijgekomen en dat moet stoppen. In een maatschappij waarin we vooruit moeten, is het belangrijk om niet langer belemmerend op te treden, maar ondernemers meer vrijheid te geven en hen juist te faciliteren. Hierbij is er niet alleen behoefte aan minder regels, de wetten en regels die wél worden ingesteld moeten noodzakelijk, begrijpelijk en uitvoerbaar zijn. Ditzelfde principe moet ook worden toegepast op de dagelijkse gang van zaken in een nieuw kabinet. Een volledige focus op het aanpakken van de grote maatschappelijke problemen moet weer de norm worden, bij voorkeur uitgevoerd door een kleine ministersploeg met inhoudelijke kennis en praktijkervaring.

ONL voor Ondernemers heeft kritisch gekeken naar de afgelopen kabinetsperiode en voorziet in een nieuwe periode veel meer kansen voor ondernemers. Met gedegen ondersteuning, gericht beleid en meer vrijheid om de Nederlandse ondernemer te laten floreren, bieden we de ondernemers in Nederland de helpende hand die zij juist zo hard nodig hebben. ONL doet in dit manifest gerichte aanbevelingen op verschillende thema's, waarbij de volgende aspecten steeds terugkeren: ondernemerschap bevorderen, meer aandacht voor de financieringsproblematiek bij het mkb, regeldruk verminderen, toegankelijke en praktische advisering en aandacht voor het beleid en de uitvoering.

Kortom, laat ondernemers weer ondernemen.

Hans Biesheuvel
Voorzitter ONL voor Ondernemers

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	2
INHOUDSOPGAVE	4
ALGEMEEN	5
Ondernemerschap bevorderen	5
Regeldruk verminderen	6
Behoefte aan toegankelijk en praktisch advies	6
Meer aandacht voor de uitvoering van beleid	6
MINDER REGELDruk EN BETERE FINANCIERING	9
Aanbevelingen Economie	12
AANTREKKELIJKER WERKGEVERSCHAP	14
Aanbevelingen Arbeidsmarkt	21
SAMEN VERDUURZAMEN MET OOG VOOR DE UITVOERING	23
Aanbevelingen Verduurzaming	25
SCHROEF DIGITALE KENNIS EN VAARDIGHEDEN OP	28
Aanbevelingen Digitalisering	30
HERZIE FISCALE REGELGEVING	31
Aanbevelingen Financiën	33
INNOVATIE ALS MOTOR VOOR DE TRANSITIES	34
Aanbevelingen Innovatie	36
MAAK INTERNATIONAAL ZAKEN DOEN SIMPELER	37
Aanbevelingen Buitenlandse Handel	39
Bijlage 1. Overzicht aanbevelingen	40

Pas regeldruk aan op de economie van nu

De regeldruk is haast onwerkbaar voor veel ondernemers. Het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) onthulde dat bedrijven in 2022 al €194 miljoen moesten spenderen om te voldoen aan nieuwe regelgeving³. Daarbij neemt wet- en regelgeving steeds meer tijd in beslag van ondernemers, wat hen beperkt in hun vermogen om hun bedrijf te runnen en bedrijfsprocessen te optimaliseren.

De noodzaak om ondernemers te ontlasten, blijft groeien. Zeker omdat het mkb flink belemmerd wordt bij het innoveren en verduurzamen. Regelgeving vertaalt zich vaak niet goed naar de praktijk, waardoor verwarring ontstaat over de naleving ervan. Deze onduidelijkheid heeft directe gevolgen voor het bedrijfsbeheer, efficiëntie en plezier in het ondernemen. Door een nauwere samenwerking met ondernemers en een betere inschatting van regeldrukkosten kunnen we de weg vrijmaken voor innovatie en groei. ONL voor Ondernemers benadrukt dan ook de cruciale noodzaak van regeldrukreductie en stuurt aan op effectieve regels waar het moet, vrijheid waar het kan.

Advies binnen handbereik

De mkb-ondernemer mist een sparringpartner en heeft behoefte aan toegankelijk en praktijkgericht advies bij het doorvoeren van veranderingen en innovaties in zijn onderneming. Het is belangrijk dat mkb-ondernemers om de hoek toegankelijke en effectieve ondersteuning kunnen krijgen bij financieringsaanvragen, verduurzamingsplannen en werkgeversvragen.

Illustreerend voor de huidige situatie zijn bijvoorbeeld financieringsaanvragen die worden afgewezen omdat ze niet goed zijn opgeschreven, terwijl de essentie van het ondernemersidee wel goed is. Of ondernemers met innovatieve ideeën op het gebied van duurzaamheid die in de uitvoering tegen belemmerende regelgeving aanlopen. Daarnaast is toegankelijk en praktisch advies ook nuttig op het gebied van werkgeverschap en digitalisering.

³ Financieel Dagblad (mei 2023): <https://fd.nl/bedrijfsleven/1477238/bedrijven-200-mln-duurder-uit-door-regels-die-ministeries-vorig-jaar-invoerden>

“Wij zijn een klein bedrijf, een camping. Een echt familiebedrijf dat door mijn broer en mij is overgenomen van onze ouders. Onze vrouwen werken in het bedrijf en onze kinderen groeien er op. We werken met een klein team van personeelsleden, in totaal 5 mensen. Laatst heb ik eens geteld hoeveel toezichthouders wij eigenlijk hebben. Ik kwam in een snelle telling op 18 stuks. Allemaal ambtenaren die een grote brei regels moeten controleren. Alleen al voor mijn zwembadje van 12×6 meter zijn het er 5: De gemeente voor de bouwkunde, de omgevingsdienst voor milieu, de brandweer, de provincie voor de waterkwaliteit en de legionella, de arbeidsinspectie voor het omgaan met gevaarlijke stoffen als chloor. Wij hebben een kast vol logboeken, van inspectielogboeken van de speeltuin, tot “wegstuurlogboeken” van ons zwembad. Deze laatste om in geval van een calamiteit aan te kunnen tonen dat we een semiopenbaar zwembad zijn, zodat toezicht niet nodig is. Soms verzinnen overheden ook hun eigen logboeken. De gemeente eist bijvoorbeeld dat we wekelijks alle percelen aflopen en beschrijven of er iemand is, zodat we voldoende controleren op permanente bewoning. De papierberg stroomt over.

Het probleem is dat we niet op elk dossier een expert kunnen zetten. Daarvoor ontbreken de middelen. We moeten dus zelf expert worden. Maar de vraag is of dit nog wel kan. Inmiddels is de papierberg zo groot en ingewikkeld geworden, dat uiteindelijk altijd wel wat gevonden kan worden, hoe goed we ook ons best doen. Ik heb geschat dat wij zo’n 4 uur per week nodig hebben om aan alle verplichtingen betreffende vastleggen in het kader van regels, veiligheid en logboeken te voldoen. En dan is de wetgeving zo complex en veelomvattend dat er een moment komt dat het onmogelijk wordt om aan alles te voldoen. De vraag rijst dan ook hoe lang de schouders van de kleine ondernemer deze last nog kunnen dragen.”

Mark van Dam, Camping het Wieskamp, in Winterswijk

Maak beleid écht uitvoerbaar

Het doel van beleid is om problemen in de samenleving, op welk vlak dan ook, aan te pakken. Toch wordt er bij het maken van beleid te weinig aandacht aan de uitvoering besteed. Ondernemers moeten in een veel eerder stadium betrokken worden bij de totstandkoming van beleid, omdat zij waardevolle inzichten kunnen bieden door hun jarenlange ervaring. Zij zien door hun kennis uit de praktijk waar de kansen en obstakels liggen. De mening van ondernemers is daarom van cruciaal belang.

Schrijnende recente voorbeelden van onuitvoerbaar beleid zijn de wet DBA (deregulering beoordeling arbeidsrelatie), de STAP-subsidie en belasting op vermogen. Ondernemers lopen tegen praktische obstakels aan bij het volgen van het gemaakte beleid, terwijl zij ook de dupe worden van de consequenties die aan datzelfde beleid kleven. Treffend is de voorgenomen stijgende energiebelasting, terwijl ondernemers snakken naar extra netcapaciteit. Om beleidsdoelen echt te behalen en ondernemers niet klem te zetten, moet er meer aandacht komen voor de uitvoering van beleid.

Laat de Groningers en de Groningse ondernemers niet in de kou staan!

Er is uitzonderlijk veel aandacht nodig voor de uitvoering van de beloftes aan Groningen. Het kabinet heeft beloftes gedaan en nu moet er tempo worden gemaakt met het nakomen hiervan. Er moet nu actie ondernomen worden om de waarde van panden te verbeteren en deze te versterken. Het kabinet heeft voornemens en initieert acties, maar in de praktijk is er nog niets veranderd voor ondernemers. Dit is een typisch voorbeeld waarbij de overheid te weinig aandacht heeft voor wat er in de praktijk speelt terwijl ondernemers wel jarenlang psychische en economische last ondervinden van het handelen van de overheid. Dit moet anders. Het nakomen van de beloftes aan Groningen kan niet wachten tot een nieuwe kabinetsformatie. Er moeten zo snel mogelijk concrete stappen worden gezet. Groningse ondernemers moeten zich volgens ONL alleen nog maar richten op het (her)opstarten van hun bedrijf zonder dat zij daarnaast een slepende strijd moeten voeren met de overheid. Hierbij moet er no-nonsense worden gehandeld en moeten de ondernemers in Groningen schadeloos worden gesteld en intensief ondersteund worden in het herstel van bedrijfspanden en gederfde winsten.

MINDER REGELS EN BETERE TOEGANG TOT FINANCIERING

Het nieuwe kabinet moet meer oog gaan hebben voor de financieringsproblematiek bij het midden- en kleinbedrijf. Om het echt op de kaart te krijgen moet er een ‘aanjager’ komen als Techleap, vinden betrokkenen. Met liefst eenzelfde boegbeeld als Constantijn van Oranje.

Maak haast met de oprichting van een centrale financieringshub

Het mkb wijkt voor een lening steeds vaker uit naar non-bancaire financiers. Het is goed dat deze financiers een deel van de financieringsbehoefte kunnen opvangen, maar het toont ook aan dat bancaire financiers onvoldoende kunnen bieden. Het complete financieringslandschap (bancair, non-bancair, subsidies en fiscale regelingen) moet overzichtelijker worden voor de ondernemer door bijvoorbeeld snel de centrale financieringshub op te zetten waarmee het ministerie van Economische Zaken en Klimaat al bezig is. Doordat de hub de overzichtelijkheid verbetert, verbetert de hub de toegang tot financiering voor ondernemers.

“De bank wilde ons niet financieren. Als innovatieve ondernemer is een lening krijgen bij de bank erg moeilijk. En daarbij is ons idee voor het bedrijf vernieuwend. Innoverende bedrijven kunnen vaak niet vergeleken worden met andere bedrijven dus wordt het door de banken beschouwd als risicovol. Gelukkig is het ons wel gelukt om private investeerders te vinden.”

Roderick Reichenbach, Braingineers

Verbeter financieringsmogelijkheden door verpandingsverboden op te heffen

Bij het afsluiten van een krediet vragen banken ondernemers om een verzamelpandakte te ondertekenen. Hiermee verkrijgt de bank een zekerheid (een onderpand) op bijvoorbeeld het bedrijfspand en specifieke machines. De ondernemer lost vervolgens een deel van de lening af, maar het onderpand wordt niet verminderd. Gedurende de gehele afloperiode blijft de bank zekerheid behouden op het gehele onderpand. Dit beperkt de ondernemer in het aangaan van nieuwe leningen, voor bijvoorbeeld verduurzamingsinvesteringen of innovaties, omdat zij de nieuwe financier geen onderpand kunnen bieden. Dit verkleint dus de kredietmogelijkheden voor de ondernemer, terwijl de ondernemer eigenlijk genoeg garantie kan geven voor de nieuwe lening. Het aannemen van het wetsvoorstel Opheffing Verpandingsverboden zou naar schatting van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de Factoring & Asset Based Financing Association Netherlands (FAAN) kunnen leiden tot een extra kredietruimte van ongeveer 1 miljard euro. Dit is hard nodig, want de toegang tot financiering is een uitdaging voor ondernemers in het mkb. Het wegnemen van verpandings- en overdraagbaarheidsverboden is dus een gemakkelijke manier om die toegang te verbeteren.

Banken: bied het mkb financieel en adviserend maatwerk

ONL roept de overheid op om banken te stimuleren maatwerk te bieden aan het mkb, zowel op financieel als adviserend vlak. De standaardproducten en bijpassende eisen van banken sluiten onvoldoende aan bij de behoeften van ondernemers. Het is bijvoorbeeld lastig voor ondernemers om aantrekkelijke kleine leningen te krijgen bij de bank. De behoefte aan innovatieve ondernemers die meegaan in de transitie is groot, maar dan hebben zij daar wel voldoende krediet voor nodig. Daarnaast denken ondernemers soms dat ze een lening kunnen krijgen, maar blijkt dit vervolgens toch niet mogelijk. ONL begrijpt dat sommige ideeën van starts-ups of scale-ups te risicovol zijn om een lening voor te verschaffen. Het is echter wel van belang dat ondernemers dan door worden verwezen naar andere betrouwbare (erkende) financiers en adviseurs. Op dit moment duurt hun zoektocht naar financiering onnodig lang. ONL is van mening: de bank moet weer de sparringpartner van de ondernemer worden.

Ondersteuning en advies bij het aflossen van (belasting)schulden

ONL krijgt alarmerende signalen over grote schuldenproblematiek onder ondernemers. Deze problemen raken niet alleen reguliere schulden, maar omvatten ook coronagerelateerde schulden. Te midden van de algehele prijsstijgingen, blijkt deze situatie onhoudbaar voor veel ondernemers. Flexibele regelgeving en op maat gemaakte oplossingen zijn broodnodig om de schuldenstress te verlichten. Het implementeren van afbetalingsplannen of het verlengen van aflostermijnen kan ondernemers essentiële ademruimte bieden. Daarnaast zou actievere ondersteuning en persoonlijk advies, zowel door financiële instellingen als de belastingdienst, de ondernemers aanzienlijk kunnen helpen. Dit vraagt om gerichte aandacht en collectieve inspanningen om de duurzaamheid van ondernemerschap te waarborgen.

Verminder regeldruk ten behoeve van ondernemerschap

Het mkb heeft de afgelopen jaren enkel een toename gezien aan regeldruk, terwijl er een consensus lijkt te bestaan dat deze juist moet worden verminderd. Vanwege de stapeling aan regels en wetten moeten ondernemers zoveel verschillende taken tegelijkertijd uitvoeren, waardoor velen geen tijd meer hebben om daadwerkelijk te ondernemen. Dit is zowel funest voor de productiviteit als het plezier in ondernemen. Er zijn al initiatieven opgestart om de regeldruk te verminderen, maar dit is tot op heden niet effectief. ONL pleit daarom voor meer slagkracht van deze initiatieven, zoals het verbeteren van de MKB-toets.

Vereenvoudig wet- en regelgeving

Ondernemers ervaren de huidige wirwar van wet- en regelgeving als beklemmend, onder andere vergunningsprocedures zijn traag en complex. Er is behoefte aan meer overzicht en meer eenvoud. Dit heeft te maken met het gebruik maken van toegankelijke taal, maar ook met het verbeteren van de vindbaarheid van wet- en regelgeving. Het zou handig zijn als er één centraal punt is waar de ondernemer alle nationale en lokale wet- en regelgeving kan vinden die op hem van toepassing zijn. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zou hier een voortrekkersrol in moeten pakken.

Verzeker ondernemers van een duidelijke en eerlijke nadeelcompensatie

Wanneer een ondernemer door overheidshandelen schade ondervindt, kan er aanspraak worden gemaakt op een schadevergoeding. Ondernemers kunnen dan bij de gemeente nadeelcompensatie aanvragen, bijvoorbeeld wanneer zij een nadelig gevolg van bouw- of renovatie- projecten vanuit lokale overheden ondervinden. Op dit moment is er een 'Handleiding nadeelcompensatie', maar deze is verre van overzichtelijk en eenduidig. Ondernemers moeten zich in een oerwoud van regels en procedures storten, waarbij lokale overheden vaak gebruik kunnen maken van gespecialiseerde bureaus.

Dit kan leiden tot het niet ontvangen van een redelijke compensatie, terwijl de ondernemer hier wel degelijk recht op heeft. Dit moet anders, en dat kan via een wettelijke implementatie van deze regels. De voorbereidingen zijn hier binnen de overheid en politiek al reeds voor getroffen, nu is het tijd voor de uitvoering!

Stel een Nationale Ondernemersombudsman aan

Als het misgaat tussen een burger en de overheid kan de Nationale Ombudsman de burger op weg helpen. De afgelopen jaren zijn er verschillende Ombudsmannen bijgekomen, naast de Nationale Ombudsman; de Kinderombudsvrouw en de Veteranenombudsman. De verschillende Ombudsmannen/vrouwen vallen onder het bureau van de Nationale Ombudsman. ONL ziet perspectief in een Nationale Ondernemersombudsman: een Ombudsman die specifiek gericht is op ondernemers. Deze Ombudsman moet ondernemers helpen hun rechten te kennen en, uiteraard, op te eisen. De Ondernemersombudsman past binnen de huidige structuur van het orgaan de Nationale Ombudsman. Het moet ondernemers met een klacht sturing geven richting de overheid en uiteindelijk ondersteunen met een oplossing.

Behandel contant geld voor wat het is: een wettig betaalmiddel

Het gebruik van contant geld lijkt een slecht imago te hebben. Ondernemers worden hierdoor getroffen omdat sommige sectoren nog steeds afhankelijk zijn van contante betalingen. ONL ziet graag dat contant geld geenszins als verdacht moet worden gezien, omdat het voor veel mensen nog steeds de voorkeursbetaalmethode is.

Toch lijkt het steeds moeilijker te worden voor ondernemers om met contant geld te werken. Banken en andere financiële instellingen zijn bijvoorbeeld terughoudender geworden in het aanbieden van diensten, zoals het storten van contant geld, waardoor ondernemers soms meerdere kilometers moeten afleggen met (veel) geld om een bank te vinden.

Bovendien kunnen ondernemers inkomsten mislopen wanneer ze geen contant geld meer kunnen aannemen. Sommige klanten prefereren contant geld, omdat ze controle willen houden over het bedrag dat zij uitgeven of omdat ze het veiliger vinden om met geld op zak te lopen dan met een pinpas.

Aanbevelingen economie

Benoem een aanjager voor MKB Financiering

- Het moet gaan om een persoon die kan verbinden, zodat echt iedereen meedoet en een regering er niet omheen kan.

Maak haast met de oprichting van een centrale financieringshub

- Zet zo snel mogelijk een centrale financieringshub zoals de British Business Bank op.

Verbeter financieringsmogelijkheden door verpandingsverboden op te heffen

- Verminder de benodigde waarde van het onderpand wanneer de ondernemer al bedragen heeft afgelost;
- Verbied dat nieuwe activa automatisch een onderpand wordt voor een al verkregen krediet;
- Neem het wetsvoorstel Ophef Verpandingsverboden aan.

Banken, bied het mkb financieel en adviserend maatwerk

- Stimuleer banken om standaardproducten aan te bieden die geschikt zijn voor het mkb. Dit zijn producten met lage kredieten tegen een lage rente onder voorwaarden die aansluiten bij de ondernemer;
- Bevorder de adviseringsrol en de rol van sparringpartner van banken voor ondernemers;
- Verplicht banken om ondernemers door te verwijzen naar een (erkend) adviseur of alternatief financier bij afwijzing van hun kredietaanvraag.

Ondersteuning en advies bij het aflossen van (belasting)schulden

- Faciliteer ondersteuning en advies bij het aflossen van (belasting)schulden bijvoorbeeld door de Belastingdienst of de bank.

Verminder regeldruk ten behoeve van ondernemerschap

- Laat de Autoriteit Toetsing Regeldruk (ATR) partijen als ONL betrekken bij het toetsen van nieuwe en bestaande regelgeving op regeldruk;
- Zet de minister van Financiën in als waakhond voor regeldruk. De minister kan financiële uitgaven (zoals de algemene financiële beschouwingen) afwijzen als er geen of te weinig reductie van regelgeving plaats vindt. Een heldere normering hierover vanuit het ministerie van Financiën richting andere ministeries is uitermate handzaam, zodat doelstellingen voor iedereen inzichtelijk zijn. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft op dit moment te weinig slagkracht om toezicht te houden op regeldruk. De ATR zou beter onder de verantwoordelijkheid van de minister van Financiën kunnen vallen in plaats van onder die van de minister van Economische Zaken en Klimaat;
- Neem de inbreng van ondernemers bij de MKB-toets en ATR serieus. Koppel terug aan de ondernemers wat er met hun inbreng bij de MKB-toets gedaan wordt zodat zij gemotiveerd blijven om deel te nemen;
- Pas de MKB-toets toe op zowel nieuwe als bestaande wet- en regelgeving of stel panels in om de al bestaande regelgeving te verbeteren;

- Stel per gemeente een bedrijfscontactfunctionaris in op het gebied van regeldruk. Hier kan de ondernemer terecht wanneer hij belemmeringen ondervindt door regeldruk.

Vereenvoudig wet- en regelgeving voor ondernemers

- Implementeer efficiëntere procedures voor vergunningverlening en verkort de doorlooptijd;
- Publiceer alle landelijke en lokale wet- en regelgeving voor ondernemers op één website in begrijpelijke taal. Op deze website zouden ondernemers dan gemakkelijk per thema kunnen filteren welke regelgeving op hen van toepassing is. Leg hierbij uit welke concrete acties er van de ondernemer verwacht worden. Laat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland hier een voortrekkersrol in innemen.

Zorg voor een eenduidige en duidelijke nadeelcompensatieregeling

- Zet een eenduidige en duidelijke nadeelcompensatie helder vast in de wet;
- Harmoniseer de voorwaarden. De voorwaarden verschillen nu per gemeente en overheidsinstantie.

Stel een Nationale Ondernemersombudsman aan

- Stel een Nationale Ondernemersombudsman aan onder de Nationale Ombudsman.

Behandel contant geld voor wat het is: een wettig betaalmiddel

- Zorg ervoor dat banken genoeg plekken behouden om contant geld te storten en op te nemen;
- Verbeter het imago van contant geld door het gebruik ervan op veel plekken mogelijk te houden.

HET WERKGEVERSCHAP WEER AANTREKKELIJK MAKEN

Maak van de tekorten op de arbeidsmarkt prioriteit nummer 1

Alle aanbevelingen die in dit hoofdstuk staan grijpen terug op één onderwerp, de enorme krapte op de arbeidsmarkt. De Nederlandse arbeidsmarkt wordt op dit moment al geruime tijd geteisterd door tekorten en op steeds meer plekken zorgt dit voor nijpende situaties. Winkels die voortijdig moeten sluiten, restaurants die niet meer de hele week open kunnen zijn en opstapelende werkdruk bij hen die meerdere diensten moeten invullen. De regering heeft tot nu toe nog te weinig gedaan om de arbeidstekorten effectief aan te pakken. Het aannemen van werknemers wordt de werkgevers lastiger gemaakt, er komen steeds meer regels om aan te voldoen en het in dienst nemen van personeel wordt steeds duurder. Dit terwijl de werknemer door gestegen inflatie steeds minder overhoudt van het verdiende loon.

De regering moet zich onmiddellijk in gaan zetten, zowel demissionair, tijdens de formatie en in een nieuwe kabinetsperiode om de arbeidsmarkt weer zo snel mogelijk te normaliseren. Dit kan alleen door het geven van meer vrijheid aan werkgevers, waardoor zij gemakkelijker personeel in dienst kunnen nemen. Daarnaast kunnen zij hierdoor betere en duurzamere afspraken maken met werknemers waardoor een langdurig dienstverband weer de norm wordt. Dit zorgt voor een minder groot verloop van personeel bij bedrijven en draagt bij aan de professionele carrière van de werknemer.

Zorg voor een snelle oplossing van de WIA-problematiek

Terwijl er elf miljoen banen niet ingevuld worden, zitten er ruim 17.000 mensen thuis te wachten tot ze gekeurd worden. Dit zijn mensen die door arbeidsongeschiktheid in de WIA zijn beland en die door een keuringsarts van het UWV moeten worden beoordeeld. In deze groep zitten veel mensen die niet volledig arbeidsongeschikt zijn en dus gedeeltelijk arbeid kunnen verrichten. Door de grote achterstanden bij het UWV is het aantal hiervan niet bekend en kan het arbeidspotentieel van welwillende werknemers niet volledig worden benut.

Voer het 'Nederlandse model' in voor ethische arbeidsmigratie

Met de gigantische krapte op de arbeidsmarkt is het pijnlijk duidelijk geworden dat

arbeidsmigranten, van binnen en buiten de EU, essentieel zijn voor het aanpakken van deze krapte. Echter heeft de Commissie Roemer ons laten zien dat er binnen ongereguleerde arbeidsmigratie veel mis kan gaan en de migranten daarvoor de prijs betalen. Dat moet anders, stelt ONL. De arbeidsmigranten die naar Nederland komen moeten zich hier thuis kunnen voelen, een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij en daar ingezet worden waar ze het hardst nodig zijn.

ONL pleit voor een nieuwe aanpak van arbeidsmigratie, naar het Canadese model. Het beleid moet zich focussen op het oplossen van de tekorten per sector en op basis van die cijfers mogen er een x-aantal arbeidsmigranten naar Nederland komen om hier aan de slag te gaan op de plek waar ze het hardst nodig zijn. In Nederland is er behoefte aan zowel kennismigranten als vakmensen in praktische beroepsgroepen. Ze moeten ook meer zekerheden krijgen, zoals fatsoenlijke huisvesting en gedegen begeleiding om te integreren in de samenleving. Daarnaast moet het duidelijk zijn dat we samen de arbeidstekorten willen oplossen; met meer verantwoordelijkheid voor werkgevers. Nadat een arbeidsmigrant zes maanden via een uitzendbureau heeft gewerkt is de werkgever verplicht om deze arbeidskracht in dienst te nemen. Dit lost een vacante arbeidspositie bij de ondernemer structureel op en daarmee is het afschuiven van verantwoordelijkheid en het gebruikmaken van zogeheten 'goedkope arbeidskrachten' verleden tijd.

Arbeidsmigratie is onvermijdelijk en een oplossing voor de arbeidstekorten in Nederland en moet samen worden aangepakt. Onder bepaalde voorwaarden en doelgericht kan dit in gezamenlijkheid een succes worden. Wij noemen dit graag het 'Nederlandse model'

Maak van de nieuwe arbeidsmarktplannen de eerste stap, niet het einddoel

In de aangekondigde plannen van Minister van Gennip wordt een eerste stap gezet om de arbeidsmarkt te hervormen. De plannen waarin het vaste contract 'heilig' wordt verklaard gaat werkgevers echter te ver. De flexibiliteit binnen contractvormen verdwijnt volledig, wat voor bepaalde sectoren onvermijdelijk zal resulteren in onwerkbaar situaties, teruglopende inkomsten en soms zelfs bedrijfsbeëindiging. Bedrijven zoals cateraars, die niet gebonden zijn aan één seizoen maar wel significante pieken en dalen ervaren in het aanbod, raken hierdoor in de knel. Het uitbannen van flexibele contracten zoals het min/max-contract en het nulurencontract zorgt ervoor dat zij geen mensen meer in dienst kunnen nemen, zij hebben immers niet het hele jaar door voldoende werk. Er moet een middenweg worden gevonden, zoals flexibele uren bij wederzijds goedvinden. Op die manier sluit de contractvorm aan bij zowel de werkgever als werknemer.

Daarnaast is het wijzigen van de ketenregeling te rigoureuus en beperkt werkgevers in dusdanige mate dat er van de beloofde wendbaarheid niets overblijft. In kleinere regio's met minder aanbod is een administratieve vervaltermijn van vijf jaar te lang, en zorgt het voor een extra kaalslag. Een werkgever is te snel gebonden aan een werknemer, terwijl de oorzaak van een contractbeëindiging niet altijd in de invloedssfeer van de werkgever valt. Door een periode in te stellen waarin een werknemer binnen vijf jaar voor dezelfde arbeidsvoorwaarden moet worden aangenomen, doet geen recht aan de werkgeversvrijheid die een ondernemer behoort te krijgen.

zorgt het voor een extra kaalslag. Een werkgever is te snel gebonden aan een werknemer, terwijl de oorzaak van een contractbeëindiging niet altijd in de invloedssfeer van de werkgever valt. Door een periode in te stellen waarin een werknemer binnen vijf jaar voor dezelfde arbeidsvoorwaarden moet worden aangenomen, doet geen recht aan de werkgeversvrijheid die een ondernemer behoort te krijgen.

Geef meer aandacht aan de ontwikkeling van werknemers

De afgelopen kabinetsperiode deed de regering een verwoede poging om bij te dragen aan de persoonlijke ontwikkeling van werkenden, in de vorm van het STAP-budget. Dit plan was niet tot in detail uitgewerkt, miste zijn doel, was vatbaar voor misbruik en bediende maar slechts een kleine groep. Dit moet anders. Er moet meegedacht worden met de huidige baan van de werknemer en de werkgever moet óók profijt hebben van de te volgen cursus/opleiding.

ONL voor Ondernemers onderschrijft het plan van de Commissie Borstlap waarin wordt gepleit voor een individueel ontwikkelbudget per werknemer. Een plan om meer aandacht te besteden aan de opleiding en training van een werknemer is een goede manier om ervoor te zorgen dat werknemers zich binnen een bedrijf blijven ontwikkelen. Dit is zowel voordelig voor de werkgever als voor de werknemer: de werkgever beschikt over personeel wat zich steeds verder ontwikkelt en de werknemer werkt aan zijn eigen ontwikkeling waardoor deze langdurig aantrekkelijk is binnen de arbeidsmarkt. Van belang is dat de overheid ondersteuning biedt, maar gebruik maakt van de huidige kaders om mogelijke administratieve rompslomp en torenhoge extra kosten te voorkomen.

Doordat de werkgever tijdens het dienstverband meer ruimte biedt aan de ontwikkeling van een werknemer, erkent hij de potentie van zijn personeel en kan hij hen beter aan zich binden. Om daarnaast de transitievergoeding écht te laten renderen moet deze door de werkgever worden geïnvesteerd in de ontwikkeling van de werknemer in de transitiefase naar nieuw werk.

Ontwerp en voer een Nationale strategie Ondernemen & Onderwijs in

Een veel gehoorde klacht van ondernemers is de kloof die er in veel sectoren bestaat tussen opleidingen en de beroepspraktijk. Deze klacht is echter niet maar door één partij op te lossen, dit kan alleen maar via een intensieve samenwerking tussen partijen. Het reguliere beroepsonderwijs, private onderwijsinstellingen en initiatieven van ondernemers sluiten nog onvoldoende op elkaar aan, waardoor er een gefragmenteerd aanbod is. ONL pleit nog steeds voor een 'Nationale strategie Ondernemen & Onderwijs', net als in 2021. Dit betreft een intensieve samenwerking tussen de ministeries van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten behoeve van een betere aansluiting van het onderwijs op het ondernemerschap in Nederland. De beroepsopleidingen sluiten door een coördinerende rol van de ministeries beter aan op de vraag vanuit het werkveld, waardoor er gericht kan worden opgeleid. Om starters beter te voorzien van kennis van het ondernemerschap pleit ONL voor extra aandacht voor ondernemerschap in het middelbaar- of middelbaarberoepsonderwijs.

“Het is onbegrijpelijk waarom er nog steeds geen opleiding bestaat die gericht is op, bijvoorbeeld het installeren van zonnepanelen, de praktijk. Het onderwijs is niet aangesloten op de banen die er nu zijn en die er nog bij gaan komen in de toekomst. De overheid had dit jaren geleden moeten zien aankomen. Het onderwijs moet zich aanpassen om de kloof tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te verkleinen.”

Jonathan van den Berg Masters in Solar

Maak de werkgever écht wendbaar binnen het vaste contract

Werkgevers moeten wendbaarder worden door vergelijkbare rechten te krijgen die werknemers al hebben vanuit de Wet flexibel werken, zoals voorgeschreven door Commissie Borstlap. Werkgevers hebben behoefte aan, en recht op, een vitaal aanpassingsvermogen binnen hun eigen organisatie. Flexibiliteit op het terrein van arbeidsomvang, arbeidstijden, salaris (tot een bepaald percentage), functie en werklocatie moet worden vergroot. Dit biedt de benodigde flexibiliteit en wendbaarheid in het werkgeverschap. Bij wijzigende omstandigheden binnen een organisatie moeten werkgevers keuzes kunnen maken. Flexibiliteit en wendbaarheid zijn in situaties waarin er bijvoorbeeld een flinke terugslag in omzet is of schade via externe factoren van groot belang. De werkgever moet dan de mogelijkheid hebben om wijzigingen binnen de arbeidsvoorwaarden eenzijdig door te voeren, tenzij er zwaarwegende omstandigheden zijn voor werknemer om niet akkoord te gaan. Om onzekerheden voor werknemers te beperken, kan de mogelijkheid tot het doorvoeren van wijzigingen door de werkgever beperkt worden tot één of twee keer per jaar.

Maak deeltijdontslag mogelijk mét behoud van minimumsalaris

Om de wendbaarheid van het werkgeverschap te vergroten moeten er ook mogelijkheden komen voor deeltijdontslag. Op deze manier kan de arbeidsorganisatie weerbaarder worden tegen veranderende omstandigheden. Om te voorkomen dat deeltijdontslag een goedkope manier wordt om personeel minder te betalen, moet er een maximum op de reducering van salaris worden ingesteld ter voorkoming hiervan. Daarnaast moet het niet mogelijk zijn dat mensen hierbij terugvallen tot het bestaansminimum.

Schrap de preventieve ontslagtoets, zorg voor een soepelere ontslagbeschermingsregeling

De preventieve ontslagtoets en het ontslagrecht is door het toevoegen van de cumulatieve grond al een wenselijke uitbreiding voor werkgevers. De volgende stap is om de preventieve ontslagtoets helemaal los te laten. De werkgever wordt door deze toets te veel ingeperkt in zijn vrijheid als ondernemer. Voornamelijk kleine werkgevers zitten in het huidige ontslagrecht té snel klem.

Op het moment dat er sprake is van een ontslag rondom disfunctioneren, een verstoorde arbeidsrelatie of een andere 'in de persoon van de werknemer gelegen ontslaggrond', zoals beschreven door Commissie Borstlap, moet het makkelijker zijn om via de kantonrechter een einde van het dienstverband af te dwingen. De kantonrechter moet een verzoek van de werkgever op deze grond altijd toestaan, mits dit niet in strijd is met een opzegverbod. Als de rechter beoordeelt dat de werkgever geen redelijke grond heeft voor het ontslag, dan heeft de werknemer recht op een vergoeding.

Nu is het beperkte ontslagrecht juist een van de grootste barricades om het bedrijf verder uit te bouwen en de werknemerspoule te vergroten. Dit gaat ten koste van werkgelegenheid en productiviteit van een bedrijf. Het versoepelen van het ontslagrecht geeft het werkgeverschap een boost, waardoor ondernemers sneller personeel in dienst nemen.

Breng loondoorbetaling bij ziekte terug naar één jaar

De loondoorbetalingsplicht in combinatie met de re-integratieverplichtingen van de Wet verbetering poortwachter maakt het werkgeverschap onaantrekkelijk voor veel ondernemers. In een aantal jaar is de loondoorbetaling veranderd van een werknemersverzekering waar beide partijen aan meebetaalden tot een plicht waarbij de werkgever minstens zeventig procent van het loon moet doorbetalen voor een periode van maximaal twee jaar. Hierdoor is de werkgever ook verantwoordelijk voor aangelegenheden die in de invloedssfeer van de werknemer liggen. Zulke risico's horen eerder thuis in algemene collectieve sociale voorzieningen. Het verdwijnen van de verantwoordelijkheid bij de werknemer zorgt voor een afname van het risicobewustzijn van de werknemer. De lange periode van twee jaar drukt hard op ondernemers. Naast de loondoorbetaling moeten zij een vervangende werknemer in dienst nemen, wat betekent dat er dubbel zoveel kosten worden gemaakt. Deze onevenredige verplichting brengt veel risico's met zich mee voor de kleine werkgever, wat hem er eerder van weerhoudt om mensen in vaste dienst te nemen. Daarom pleit ONL voor een loondoorbetalingsplicht van één jaar bij arbeidsongeschiktheid.

Als kleine MKB-ondernemer loop ik momenteel tegen beklemmende regelgeving aan. In het bijzonder de loondoorbetaling bij ziekte en de transitievergoeding bij ontbinding van het arbeidscontract ná 2 jaar ziekte. Volgens de CAO van de vlakglasbranche geldt momenteel een doorbetalingsverplichting van 100% van het loon in zowel het 1e als 2e ziektejaar. Dit terwijl in de meeste andere branches een doorbetalingsverplichting geldt van de wettelijke 170% in 2 jaar. Hierdoor ontstaat er voor langdurig zieke werknemers in de vlakglasbranche geen enkele prikkel om tot actie te komen en weer snel aan het werk te gaan. De huidige regelgeving kan zelfs door een kwaadwillende aanleiding geven tot misbruik van de situatie.

“In het extreemste geval kan de werknemer vlak voor het einde van de twee ziektejaren zich beter melden om enkele maanden later zich opnieuw ziek te melden. Het hele proces zou in dit geval dan weer van voren af aan kunnen beginnen. Een tweede punt is dat het onbegrijpelijk en voor kleine ondernemers nagenoeg onbetaalbaar is dat er na twee jaar loondoorbetalingsverplichting bij ziekte, er bij ontbinding van het arbeidscontract alsnog een transitievergoeding betaald dient te worden. Bij de ontbinding van een langdurig contract kan dit, door hoogte van de vergoeding, het einde van een klein mkb-bedrijf betekenen.”

Michel Sinke, directeur van Glashandel Melieste (lid van Vakgroep GBO), in Goes is een echt Zeeuws bedrijf met 16 medewerkers

Geef duidelijkheid aan zzp'ers door het opstellen van duidelijke ondernemerscriteria

Zelfstandig ondernemers worden op dit moment al jaren in het ongewisse gelaten, omdat de overheid geen duidelijkheid geeft over hun positie. De afgelopen jaren is er een constante discussie ontstaan, is wetgeving zoals de Wet DBA onuitvoerbaar gebleken en geldt er een handhavingmoratorium vanuit de Belastingdienst. ONL roept de regering op om stevige ondernemerscriteria op te stellen om duidelijk te maken wanneer iemand een zelfstandig professional is en wanneer iemand eigenlijk in loondienst behoort. Dat is vervolgens stap één bij het beoordelen of iemand zzp'er is. Daarnaast zullen de voorgenomen maatregelen omtrent inbedding in de organisatie flink herziend moeten worden. Dit beleid zal zorgen voor veel onduidelijke, onwerkbare en onwenselijke situaties.

De overheid moet scherper zijn en deze échte zelfstandigen de ruimte bieden die zij verdienen. ONL pleit daarom voor een gedegen en effectieve ondernemerstoets. ONL is met haar netwerk en brede ervaring op het gebied van zelfstandigen bereid mee te praten over deze criteria en de beste aansluiting hiervan aan de praktijk.

Waar kleine werkgever volledig vrij van verantwoordelijkheden bij ingaan tweede spoor

De Wet verbetering poortwachter zorgt er met de structuur van eerste- en tweede spoor voor een onevenredige en ongelijke verdeling van de last, als een werknemer langdurig arbeidsongeschikt is. De nieuwe plannen van de minister, om de werkgever met honderd werknemers of minder, meer ruimte te geven bij het ingaan van het tweede spoor is onvoldoende. De werkgever blijft in het huidige systeem volledig verantwoordelijk, zonder dat echte controle mogelijk is, terwijl terugkeer in de huidige organisatie bij het ingaan van spoor twee haast niet voorkomt. Het is eerlijker en logischer om de kleine werkgever volledig te ontzien in zijn verantwoordelijkheden in dit traject. Dit zorgt voor een win-win situatie: de werknemer hoeft zich slechts te focussen op re-integratie bij passend werk bij een nieuw bedrijf terwijl de werkgever zich kan richten op het runnen van de eigen organisatie.

Voer een Algemene Arbeidsongeschiktheidsvoorziening in voor alle werkenden

Er is in het verleden en recent veel gepraat over een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen, zonder dat de vinger kon worden gelegd op wie hier onder valt. De werkenden in loondienst bleven veilig onder de invloedssfeer van de werkgever hangen. Er moet een evenrediger en eerlijker systeem komen voor alle werkenden. Met de invoering van een algemene arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor alle werkenden zorg je voor een collectief vangnet. Het zorgt voor meer zekerheid bij werkgever en werknemer. De werkgever krijgt eerder duidelijkheid over zijn bedrijf en kan daarmee beter inspelen op eventuele vervanging, doordat de loondoorbetaling korter is. De werknemer geniet meer vrijheid omdat eerder sprake is van vergoeding via de arbeidsongeschiktheidsvoorziening in plaats van loondoorbetaling via de werkgever. Doordat er meer werkenden (namelijk alle) deelnemen aan eenzelfde arbeidsongeschiktheidsvoorziening, wordt het risico gepoold en daarmee wordt de premie lager. Dit zou zeker voor zelfstandigen een uitkomst zijn.

Richt het Bureau Ondersteuning Werkgevers (BOW) op, een UWV voor Werkgevers

De rol van werkgever kan soms lastig zijn, je hebt veel verantwoordelijkheden tegelijkertijd. Zowel beginnende werkgevers als werkgevers met ervaring lopen tegen vragen aan. Laagdrempelig onafhankelijk advies is er voor hen vaak niet. Niet elke branche heeft dit bijvoorbeeld via een branchevereniging goed geregeld. Veel kleine ondernemers kunnen met hun werkgeversvragen nergens naar toe. Daarnaast voelen ze vaak de hete adem van organisaties zoals het UWV, vakbonden en overheidsinstanties in hun nek: één misstap binnen het re-integratieproces of de afwikkeling van een arbeidscontract kan grote gevolgen hebben. Daarom is er behoefte aan een onafhankelijke organisatie waar werkgevers naar toe kunnen stappen voor hulp. Helaas zijn de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de Kamer van Koophandel of het UWV niet de juiste organisaties om gedegen ondersteuning te bieden.

Om die reden is het van belang dat er een 'UWV voor werkgevers' wordt opgericht. ONL voor Ondernemers introduceert daarom alvast de naam: het Bureau Ondersteuning Werkgevers, afgekort BOW. Deze organisatie, gefaciliteerd vanuit de overheid, is er voor ondernemers met werkgeversvragen, voor ondersteuning bij het ontwikkelen van het personeelsbestand en het kan begeleiding bieden aan kleine werkgevers wanneer zij bijvoorbeeld te maken krijgen met een beëindiging in verband met bedrijfseconomische redenen.

Aanbevelingen arbeidsmarkt

Maak van de tekorten op de arbeidsmarkt prioriteit nummer één

- Pak de krapte aan, ook demissionair, tijdens de formatie en in de nieuwe kabinetsperiode;
- Geef de werkgever meer vrijheid, waardoor het makkelijker wordt om personeel aan te nemen.

Zorg voor een snelle oplossing van de WIA-problematiek

- Pak de achterstanden bij het UWV aan en versnel de keuring voor arbeidsongeschiktheid;
- Laat gedeeltelijk arbeidsongeschikten versneld aan de slag gaan.

Voer het 'Nederlandse model' in voor ethische arbeidsmigratie

- Neem voorbeeld aan het Canadese arbeidsmigratiemodel;
- Zet op basis van onderzoek vast hoeveel arbeidsmigranten er per sector voor een (voorlopig) vastgezette periode naar Nederland mogen komen;
- Regel fatsoenlijke huisvesting en sociale voorzieningen voor arbeidsmigranten.

Maak van de nieuwe arbeidsmarktplannen de eerste stap, niet het einddoel

- Maak flexibele contractvormen mogelijk als werknemer en werkgever hier allebei mee in stemmen;
- Beperk de werkgever niet zodanig door een administratieve vervaltermijn van vijf jaar.

Geef meer aandacht aan de ontwikkeling van werknemers

- Stel een individueel ontwikkelbudget in per werknemer binnen de huidige kaders;
- Investeer de transitievergoeding in de ontwikkeling van de werknemer in plaats van een bedrag zonder doel wat aan de werknemer wordt overgemaakt.

Stel een nationale strategie Ondernemen & Onderwijs op

- Laat beroepsopleidingen beter aansluiten op de vraag vanuit het werkveld;
- Besteed in het middelbaar- en middelbaarberoepsonderwijs aandacht aan ondernemerschap.

Maak de werkgever écht wendbaar binnen het vaste contract

- Sta toe dat werkgevers bij bedrijfseconomische redenen eenzijdig wijzigingen kunnen doorvoeren op het terrein van arbeidsomvang, arbeidstijden, salaris (tot een bepaald percentage), functie en werklocatie, tenzij er zwaarwegende redenen voor de werknemer zijn om niet akkoord te gaan;
- Sta toe dat werkgevers deze wijzigingen één of twee keer per jaar kunnen doorvoeren.

Maak deeltijdontslag mogelijk mét behoud van minimumsalaris

- Maak deeltijdontslag mogelijk met een maximum op de reducering van het salaris en met behoud van het minimumsalaris.

Schrap de preventieve ontslagtoets, zorg voor een soepelere ontslagbeschermingsregeling

- Maak het makkelijker voor werkgevers om flexibeler om te gaan met het personeelsbestand;
- Zorg ervoor dat de kantonrechter een verzoek van de werkgever op de hierboven genoemde grond altijd toestaat;
- Geef de werknemer een recht op vergoeding, wanneer de rechter geen redelijke grond voor ontslag vaststelt.

Breng loondoorbetaling bij ziekte terug naar 1 jaar

- Breng de loondoorbetalingsplicht bij ziekte terug van twee naar één jaar.

Geef duidelijkheid aan ZZP'ers door het opstellen van duidelijke ondernemerscriteria

- Stel duidelijke ondernemerscriteria op waaraan een ZZP'er moet voldoen om duidelijkheid te verschaffen over wat een zelfstandig professional is;
- Pak schijnzelfstandigheid effectief aan;
- Laat belangenorganisaties intensiever meepraten over de criteria en aanpak.

Waar kleine werkgever volledig vrij van verantwoordelijkheden bij ingaan tweede spoor

- Ontzie de kleine werkgever volledig van verantwoordelijkheden van het tweede spoor bij langdurige arbeidsongeschiktheid aangezien de kans op terugkeer in de organisatie nihil is.

Voer een Algemene Arbeidsongeschiktheidsvoorziening in voor alle werkenden

- Heroverweeg welke verantwoordelijkheden onder het collectief, het individu en de werkgever vallen;
- Voer een verplichte algemene arbeidsongeschiktheidsvoorziening in voor alle werkenden.

Richt het Bureau Ondersteuning Werkgevers (BOW) op, een UWV voor Werkgevers

- Ondersteun en faciliteer goed werkgeverschap door oprichting van het Bureau Ondersteuning Werkgevers (BOW).

MINDER REGELS EN BETERE TOEGANG ZET IN OP HET INNOVATIEVE VERMOGEN VAN ONDERNEMERS IN DE VERDUURZAMINGSSLAG FINANCIERING

Laat ondernemers en ministeries samenwerken aan een gecoördineerd meerjarenplan

De ondernemer heeft behoefte aan een duidelijke richting van de overheid. Er wordt veel verduurzamingsbeleid gemaakt onder andere vanuit Europa, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, maar de samenhang ontbreekt. Er is behoefte aan een samenhangend ministerie-overstijgend meerjarenplan waarbij duidelijk gecommuniceerd wordt over wat de stip op de horizon is en wat dit betekent voor de ondernemer en het ondernemerschap. De samenhang tussen verschillende wet- en regelgeving moet verhelderd worden.

Helderheid over het waarom en het zetten van duidelijke hoofd- en subdoelen per tijdvak, verhoogt het draagvlak. Op deze manier wordt de ondernemer meegenomen in de transitie en kan de ondernemer beter kiezen wanneer en waarin hij investeert. Wanneer de doelen helder zijn kan de ondernemer zijn innovatieve en ondernemende vermogen inzetten om bij te dragen aan deze doelen. Langetermijn stabiel overheidsbeleid is hiervoor essentieel.

Een interdepartementale check kan behulpzaam zijn om te voorkomen dat regelgeving elkaar bijt. Hiermee kunnen recente voorbeelden in de toekomst worden voorkomen zoals de geldende hygiëne-eisen voor horeca en het zelf meenemen van bakjes naar een afhaalrestaurant.

Creëer meer ruimte voor ondernemers binnen verduurzaming

De ondernemer voelt zich bekneld door groene regeldruk. Om het innovatieve vermogen van de ondernemer in de verduurzamingsslag optimaal te benutten, heeft de ondernemer ruimte nodig. Het werkt beter wanneer de overheid uitlegt waarom iets belangrijk is en op wat voor manier bepaalde handelingen bijdragen, dan om de ondernemer te dwingen en vast te zetten met regelgeving. Maak de verduurzamingsslag samen met de ondernemer in plaats van het eenzijdig opleggen van beleid.

De ondernemer moet voldoende tijd tot zijn beschikking hebben om te kunnen verduurzamen. De regeldruk neemt enorm veel tijd in beslag die de ondernemer ook zou kunnen inzetten om zijn bedrijf te verduurzamen. Dit geldt ook zeker voor start-ups. Zij zijn de innovatiekracht voor de economie en de transitie. Zij hebben hun tijd en geld nodig om echt te ondernemen en technieken of producten te ontwikkelen. Zonder hen is de transitie lastig te maken.

Heb meer oog voor de uitvoering van het verduurzamingsbeleid

In het overheidsbeleid moet er continu aandacht worden besteed aan de uitvoering van het beleid, want juist in de uitvoering loopt de verduurzamingsslag vast. Er zijn genoeg goede beleidsvoorstellen, maar zonder oog voor implementatie vindt de echte omslag niet plaats. Het is van belang dat ook de beleidsmakers in het kabinet voldoende grip houden op de uitvoering. Dit kan onder meer worden verbeterd door nauw contact met ondernemers, omgevingsdiensten en andere spelers binnen het verduurzamingsdossier. Praktische voorstellen met het oog op de uitvoering, zoals een energie-innovatieloket, duurzame oplossingen in de logistiek en effectief omgaan met de beperkte netcapaciteit.

Geef duidelijkheid over geldende randvoorwaarden

Om de verduurzamingsslag te kunnen maken is de ondernemer afhankelijk van een aantal essentiële randvoorwaarden, zoals voldoende beschikbare netcapaciteit. Een andere randvoorwaarde is de beschikbaarheid van voldoende kennis bij de ondernemer. Vaak is het onduidelijk, zeker met betrekking tot het inkopen van producten, wanneer iets duurzaam is. De ondernemer heeft daarnaast behoefte aan betrouwbaar en laagdrempelig advies bij het maken van keuzes voor investeringen. Vaak weet hij of zij niet waarin het beste als eerste geïnvesteerd kan worden. Wanneer de ondernemer een goed overzicht heeft van de voorgenomen maatregelen, kan de ondernemer duidelijk zien welke doelen de overheid als eerst wilt halen en daarop anticiperen in zijn investeringen.

Maak verduurzaming financieel toegankelijker en aantrekkelijker

Er is een goed pakket aan maatregelen nodig om verduurzamingsinvesteringen aan te jagen. Het doen van investeringen vraagt om de beschikbaarheid van leningen voor zowel de kleinste als grootste ondernemer tegen een lage rente. Een goed voorbeeld hiervan is de duurzaamheidslening van Qredits in Overijssel waar ondernemers tegen een rente van 2,5% een lening kunnen afsluiten. Overzichtelijkheid in de financieringsmogelijkheden is essentieel. Dit betreft een overzicht van zowel bancaire en non-bancaire financiers, als de beschikbare subsidies en fiscale aftrekregelingen. Hierin kan de centrale financieringshub een rol spelen. Zelfs met een betere beschikbaarheid van toegankelijke leningen lopen veel ondernemers aan tegen het probleem dat bepaalde investeringen verre van rendabel zijn. Elektrische vrachtwagens zijn drie á vier keer duurder dan vrachtwagens op fossiele brandstoffen. Bij toeleveranciers van evenementen staan de vrachtwagens het grootste gedeelte van de dag stil. Een dermate groot bedrag investeren in vervoer is dan niet rendabel. Er is beleid nodig om het aanbod van elektrische vrachtwagens te vergroten en goedkoper te maken, maar subsidies zijn ook essentieel. De AanZET subsidie is bijvoorbeeld een behulpzame subsidie, maar het budget hiervan is helaas nog niet toereikend.

Aanbevelingen verduurzaming

Breng een ministerie-overstijgend meerjarenplan onder de aandacht bij ondernemers

- Ministerie-overstijgend meerjarenbeleidsplan met overzicht van hoofd- en subdoelen per tijdvak;
- Verhelder de samenhang tussen rapportageverplichtingen en stem meerdere rapportageverplichtingen en wetten op elkaar af zoals bijvoorbeeld bij het IMVO en de CSRD. Hiermee wordt voorkomen dat de ondernemer dubbel werk gaat doen of dat er meerdere soortgelijke rapportageverplichtingen tot stand komen;
- Verbeteren van communicatie over beleidsmaatregelen met de ondernemer. Denk hierbij aan één centrale website met alle wet- en regelgeving voor ondernemers. Gebruik hierbij toegankelijke Nederlandse taal;
- Doe een interdepartementale check voordat er nieuwe regelgeving ingevoerd wordt zodat regels die elkaar raken op elkaar kunnen worden afgestemd.

Creëer meer ruimte voor ondernemers binnen verduurzaming

- Focus op het uitleggen van beleid aan de ondernemer in plaats van het opleggen van beleid, werk samen met de ondernemer;
- Beperk groene regeldruk voor het bedrijfsleven zodat de menselijke capaciteit volledig kan worden ingezet voor de verduurzamingsslag. Dit kan onder andere door het verbeteren van de MKB-toets (zie ook aanbevelingen economie);
- Stel midden- en kleinbedrijf vrij van intensieve rapportageverplichtingen zoals het productpaspoort dat voortkomt uit de Europese Kaderverordening Ecodesign for Sustainable Product Regulation (ESPR);
- Bewaak bij invoering nationale maatregelen (zoals verantwoordingsverplichtingen en de invoering UPV) het gelijke speelveld binnen de Europese Unie zodat Nederlandse ondernemers kunnen blijven concurreren.

Heb meer oog voor de uitvoering van het verduurzamingsbeleid

- Stel een minister aan voor de uitvoering die weer verschillende coördinatoren per uitvoeringsproblematiek kan aanstellen;
- Faciliteer de samenwerking tussen bedrijven en stimuleer eigen initiatieven van bedrijven. Denk hierbij aan het toestaan dat ondernemers gemakkelijk stroom aan het net en aan elkaar kunnen leveren, dat zij gemakkelijker groepscontracten kunnen afsluiten en zelf kabels kunnen aanleggen;
- Zet een onafhankelijke derde partij op waaraan ondernemers concurrentiegevoelige energiedata kunnen leveren zodat het energieverbruik afgestemd kan worden en netcapaciteit kan worden vrijgemaakt. Netbeheerders zouden deze rol ook op zich kunnen nemen aangezien zij al over deze data beschikken;
- Ga in gesprek met de omgevingsdiensten. De samenwerking tussen ondernemers en omgevingsdiensten verloopt soms moeizaam waardoor de verduurzamingsslag wordt belemmerd;

- Betrek de ondernemer actiever in de totstandkoming van beleid. Laat ondernemers met ideeën komen voor problemen die moeten worden opgelost of doelen die behaald moeten worden (zoals hergebruik en recycle doelstellingen). Denk hierin mee met de ondernemers;
- Zet een lokaal energie-innovatieloket op om maatwerk en innovatieve energieoplossingen te stimuleren. Dit maatwerk is essentieel om te kunnen innoveren ondanks belemmerende trage en complexe vergunningsprocedures. Door middel van dit loket kunnen ondernemers en overheid praktisch samenwerken;
- Verruim venstertijden in de gemeenten. Dit praktische voorbeeld kan de ondernemer in staat stellen dezelfde lading te leveren in de stad met minder vrachtwagens, waardoor duurzaam transport betaalbaarder wordt;
- Sta meer gewicht toe in vrachtwagens. Hierdoor kan de ondernemer met een kleiner aantal vrachtwagens dezelfde lading leveren en wordt ook hiermee duurzaam transport betaalbaarder;
- Geef de ondernemer meer handvaten om energiebesparingen door te voeren.

Geef duidelijkheid over geldende randvoorwaarden

- Breng eerst de randvoorwaarden op orde zodat ondernemers kunnen verduurzamen, voer dan pas normerende en beprijzende maatregelen in zoals het verhogen van de energiebelasting en het invoeren van zero-emissiezones;
- Faciliteer betrouwbaar, praktijkgericht en toegankelijk verduurzamingsadvies;
- Verhelder het containerbegrip 'duurzaam' zodat zowel producenten, importeurs als consumenten duurzame keuzes kunnen maken. Zet een website op met informatie over duurzaamheidscriteria;
- Voer een nationaal ontheffingsloket zero-emissiezones in (zoals al gepland) en verbreed uitzonderingen naar ondernemers die nog niet kunnen verduurzamen;
- Reguleer randvoorwaarden zoals de interoperabiliteit van softwareprogramma's die nodig zijn voor rapportageverplichtingen zoals de productpaspoorten. Op deze manier kan informatie automatisch (en dus efficiënt) worden gedeeld tussen verschillende bedrijven in de keten;
- Gebruik regulering om investeringen aan te jagen, niet om ze af te remmen zoals bij de mkb-tankstations aan Rijkswegen nu gebeurt door de tijdelijke beleidsmaatregel van 23 december 2022 waardoor investeren in laadpalen onaantrekkelijk wordt;
- Stimuleer het aanbod van bio-grondstoffen zodat ondernemers deze daadwerkelijk kunnen inkopen.

Maak verduurzaming financieel toegankelijker en aantrekkelijker

- Stimuleer banken om standaardproducten aan te bieden die geschikt zijn voor het mkb;
- Maak met spoed duurzaamheidsleningen tegen een lage rente voor kleine ondernemers beschikbaar (in lijn met de aangenomen motie De Jong en Aartsen);
- Zet zo snel mogelijk de centrale financieringshub (naar voorbeeld van de British Business Bank) (zie ook aanbevelingen economie);

- Zorg voor toegankelijk en praktisch advies op het gebied van verduurzamingsfinanciering bijvoorbeeld door de centrale financieringshub of een verplichte doorverwijzing door banken bij de afwijzing van een kredietaanvraag (zie ook aanbevelingen economie);
- Zorg voor toereikende subsidie voor emissievrije vrachtvervoer (AanZET);
- Maak de MIA/Vamil regeling beschikbaar voor de aanschaf van publieke laadpalen;
- Zet in op een beloning voor het gebruik van groene stroom bij fabrikanten;
- Behoud aantrekkelijke autobelastingen voor elektrisch vervoer (verlaagde zakelijke bijtelling en vrijstelling motorrijtuigenbelasting);
- Houd bij afschrijvingsregels in de boekhouding rekening met de mate waarin het product gerecycled/hergebruikt is en gerecycled/hergebruikt kan worden, ook wel circulaire afschrijving genoemd;
- Faciliteer investeringen in recycling en investeer massaal in recycling.

SCHROEF DIGITALE KENNIS EN VAARDIGHEDEN OP

Maak een concreet meerjarenplan voor digitalisering en ondernemerschap

Digitaliseren is voor veel ondernemers vrij nieuw en de ontwikkelingen gaan enorm snel. Digitalisering kan de bedrijfsvoering efficiënter maken en helpen bij het verminderen van arbeidstekorten, maar veel ondernemers zijn nog onbekend met de mogelijkheden die digitalisering biedt of weten niet waar zij moeten beginnen. Er is daarom behoefte aan een duidelijke regie vanuit de overheid op dit vlak, zeker voor het mkb. Het mkb moet actief betrokken worden in de digitaliseringsslag. Hoe gaan digitale ontwikkelingen het ondernemerschap de komende jaren veranderen? Wat zijn de kansen? Wat zijn de risico's? Waar en hoe kan de ondernemer aan de slag gaan met digitaliseren? Dit moet gebeuren met concrete stappen en doelen.

Zet in op een Leven Lang Digitaal Ontwikkelen

Om de bedrijfsvoering efficiënter te maken en te digitaliseren moeten de basisvaardigheden van de ondernemer worden opgeschroefd. Er is nu geen plek waar de ondernemer structureel terecht kan voor het opschroeven van zijn digitale vaardigheden. Vaak gaat het stimuleren van digitale vaardigheden bij de ondernemer over het beter gebruiken van de software die de ondernemer al heeft, zoals Word, Excel of branche-specifieke software. Deze software wordt nog niet optimaal benut. Daarnaast ontbreekt het aan kleine praktische vaardigheden, zoals het gebruik van sneltoetsen, die de inzet van digitale middelen kunnen vergemakkelijken en versnellen. Om de ondernemer digitaal vaardiger te maken, kan een instituut Leven Lang Digitaal Ontwikkelen voor Ondernemers behulpzaam zijn.

Pak de regie in Artificial Intelligence (AI) – ontwikkelingen

Digitale ontwikkelingen gaan razendsnel. De ondernemer kan zich niet altijd inlezen in alle mogelijkheden en risico's van AI-ontwikkelingen. Sterke en tijdige regulatie is daarom nodig om de ondernemer te beschermen tegen de risico's. Om het ondernemerschap te beschermen moet ook de macht van grote techbedrijven ingeperkt worden zodat tech-mkb'ers zich staande kunnen houden op de markt en hun innovatieve ideeën kunnen blijven verkennen.

Voed de urgentie om de cybersecurity te verbeteren

Met het digitaliseren van het bedrijfsleven wordt cybersecurity steeds belangrijker. Cybersecurityrisico's zijn nog grotendeels onbekend binnen het mkb, terwijl een cyberaanval tot zowel financieel nadeel als reputatieschade kan leiden en ook schade aan kan aanrichten bij klanten of leveranciers van ondernemers. De urgentie om actie te ondernemen moet gevoed worden bij de ondernemer. De overheid zou moeten voorzien in systeem waarbij er gebruik gemaakt kan worden van een cyberrisico-inventarisatie door een externe cyberexpert.

Zet een centraal meldpunt voor cyberaanvallen op

Met de toenemende geopolitieke spanningen en digitale ontwikkelingen worden cyberaanvallen en -storingen steeds frequenter. Bij een aanval of storing weet een ondernemer vaak niet waar die terecht kan. Lang niet alle ondernemers hebben namelijk cyberverzekeringen of een it'er in dienst. Net zoals dat er een meldpunt/hulplijn is voor fysieke ongevallen, kan dit ook nuttig zijn voor digitale aanvallen zodat ondernemers snel en effectief kunnen handelen.

Aanbevelingen digitalisering

Maak een concreet meerjarenplan voor digitalisering en ondernemerschap

- Stel een meerjarenplan op met betrekking tot digitalisering en ondernemerschap met een inventarisatie van de kansen en risico's;
- Breng in kaart hoe digitalisering het arbeidstekort kan verhelpen.

Een Leven Lang Digitaal Ontwikkelen

- Zet in samenwerking met brancheorganisaties en/of gemeenten een instituut op voor Leven Lang Digitaal Ontwikkelen voor ondernemers met cursussen voor specifieke software en algemene digitale vaardigheden.

Pak de regie in Artificial Intelligence (AI) – ontwikkelingen

- Reguleer nieuwe ontwikkelingen tijdig;
- Breng de AI-mogelijkheden en risico's voor ondernemers in kaart;
- Bescherm de positie van mkb-techbedrijven.

Voed de urgentie om de cybersecurity te verbeteren

- Creëer een volledig dekkende subsidie voor een cyberrisico-inventarisatie van een externe cyberexpert;
- Zorg voor een certificeringssysteem voor cyberexperts;
- Zet in op de verantwoordelijkheid van ict-producenten en het gebruik van standaardcertificaten.

Zet een centraal meldpunt voor cyberaanvallen op

- Zet een online of telefonisch meldpunt op voor ondernemers waar zij eerste hulp bij cyberaanvallen kunnen ontvangen.

VEREENVOUDIG FISCALE REGELGEVING EN VERLAAG DE LASTEN

Zet in op effectieve en efficiënte fiscale regelingen om investeringsmogelijkheden te vergroten

Onlangs werd duidelijk gemaakt dat veel belastingvrijstellingen niet werken zoals beoogd. Sommigen zijn te kostbaar, anderen gaan hun doel voorbij en in sommige gevallen werken ze zelfs averechts. Van de 73 geëvalueerde regelingen worden er slechts 11 als 'doeltreffend' en 'doelmatig' beschouwd. Wat ONL betreft moet de bezem hier doorheen en worden inefficiënte fiscale regelingen geschrapt. Er wordt nu continu aan de knoppen gedraaid waarbij de lasten alleen maar verhoogd worden. Er is vereenvoudiging en lastenverlaging nodig zodat de ondernemer meer ruimte krijgt om te investeren en daarmee te innoveren. Een andere manier om de investeringsmogelijkheden van de ondernemer te vergroten is het invoeren van nieuwe fiscale regelingen zoals de winlening en de durfkapitaalregeling.

Maak de winstbelasting rechtsvormneutraal

Momenteel is de rechtsvorm doorslaggevend bij de belastingheffing over ondernemerswinsten, terwijl dit in principe niet uit zou moeten maken. Deze aanpak leidt tot verstoringen van de economie en zorgt ervoor dat ondernemers zich bij de keuze van hun rechtsvorm vaak laten leiden door fiscale gevolgen, in plaats van door economische en juridische overwegingen zoals aansprakelijkheid en administratieve lasten.

Ga zorgvuldig om met de BOR

miliebedrijven zijn van groot belang voor de Nederlandse economie. Ze zorgen voor veel werkgelegenheid en dragen bij aan economische groei en innovatie. ONL roept dan ook op om zorgvuldig om te gaan met de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR). Er is veel aandacht voor de BOR: vanaf 2025 wordt de vrijstelling in de BOR 100% van de goingconcernwaarde van de onderneming tot 1,5 miljoen euro en 70% over het meerdere aan ondernemingsvermogen. Ook wordt de doelmatigheidsmarge in de BOR afgeschaft. ONL heeft er begrip voor dat de nodige veranderingen zijn doorgevoerd. Toch roept ONL op om de komende jaren niet verder aan de BOR te sleutelen en om ervoor te zorgen dat bedrijven die in liquiditeitsproblemen komen een werkbare betalingsregeling kunnen treffen.

Stimuleer de opbouw van het eigen vermogen d.m.v. een vermogensaftrek

ONL ziet graag dat het opbouwen van eigen vermogen bij bedrijven fiscaal gestimuleerd wordt, bij voorkeur door middel van een vermogensaftrek. Het vergroten van het eigen vermogen kent veel voordelen. Zo kunnen bedrijven die hun activiteiten willen uitbreiden, maar niet altijd op een voordelige manier aan krediet kunnen komen, gemakkelijker hun doelen financieren. Door het opbouwen van eigen vermogen worden deze bedrijven minder afhankelijk van financiers en krijgen ze meer controle over hun financiële situatie. Bovendien kan het vergroten van het eigen vermogen helpen om de schokbestendigheid van een onderneming te verbeteren. De coronacrisis en de energiecrisis hebben aangetoond hoe essentieel het is om genoeg geld achter de hand te hebben. Op dit moment is het duur voor ondernemers om het eigen vermogen aan te houden, waardoor ze veel geld in de bv laten zitten. Vaak betalen ondernemers nu het minimale bedrag wat je als dga moet uitkeren. Het is niet aantrekkelijk om je eigen vermogen aan te houden, terwijl dit wel belangrijk is voor de vitaliteit van het bedrijf.

Pak de WIG ook daadwerkelijk aan

De WIG, ofwel het verschil tussen de loonkosten voor werkgevers en het nettoloon dat werknemers ontvangen, is een onderwerp dat vaak ter discussie staat. Hoewel er veel gesprekken zijn gevoerd over de WIG en de ongunstige gevolgen ervan, is er tot op heden weinig concrete vooruitgang geboekt in het substantieel verkleinen ervan.

ONL ziet graag dat de lasten voor werkgevers verminderd worden en dat tegelijkertijd het nettoloon toeneemt. Hierdoor neemt de koopkracht van werknemers toe en is het dus aantrekkelijker om te werken. Dit zorgt er weer voor dat het arbeidsaanbod toeneemt en de werknemerstekorten afnemen.

Stop met het verhogen van de vpb

Het regelmatig wijzigen van het bedrijfslevenbeleid is slecht voor het ondernemersklimaat. Toch wordt er constant aan de knoppen gedraaid. Dit geldt met name voor fiscale wet- en regelgeving en neemt elke vorm van zekerheid weg bij ondernemers en leidt enkel tot nog meer economische inactiviteit. Wanneer er permanent onzekerheid heerst over het belastingtarief, houdt de ondernemer, logischerwijs, liever de hand op de knip.

Een voorspelbare en consistent vpb-tarief zou daarentegen een stabiele basis creëren waarop bedrijven kunnen bouwen, innoveren en voldoende buffers kunnen opbouwen om weerbaar te zijn voor toekomstige economische schokken.

Aanbevelingen financiën

Zet in op effectieve en efficiënte fiscale regelingen om investeringsmogelijkheden te vergroten

- Vervang niet-doeltreffende en niet-doelmatige fiscale vrijstellingen voor een structurele belastingtariefverlaging;
- Voer de win-winlening in. Bedrijven kunnen hiermee hun solvabiliteit verbeteren en daardoor investeren zonder extra vreemd vermogen aan te trekken;
- Voer de Durfkapitaalregeling in. Dit stelt particulieren in staat om rechtstreeks in de onderneming te investeren door middel van een lening en hiervoor een aftrek te krijgen in box 1 en/of een verliescompensatie. Dit is een nieuwe variant op de tante-Agaathregeling.

Maak de winstbelasting rechtsvormneutraal

- Hanteer hetzelfde winstbelastingtarief ongeacht de rechtsvorm.

Ga zorgvuldig om met de BOR

- Breng komende jaren geen wijzigingen aan in de BOR;
- Zorg ervoor dat familiebedrijven in liquiditeitsproblemen een werkbare betalingsregeling kunnen treffen.

Stimuleer de opbouw van het eigen vermogen d.m.v. een vermogensaftrek

- Voer een vermogensaftrek in. Hiermee kun je een percentage van je investeringen aftrekken van je belastbaar inkomen.

Pak de WIG aan

- Implementeer een doelgericht meerjarenplan om de WIG substantieel te verkleinen en bevorder zo de aantrekkelijkheid van werk voor werknemers

Verander het vpb-tarief de komende jaren niet meer

- Zeker in de afgelopen zware jaren hebben ondernemers tijd nodig om op adem te komen. Een stabiel vpb-tarief is hierbij essentieel.

INNOVATIE ALS MOTOR VOOR DE TRANSITIES

Maak een nationale innovatiestrategie

Zet in op een nationale, integrale innovatiestrategie. Welke innovaties wil de overheid ondersteunen om de transitie te bevorderen? Met het oog op verduurzaming zijn er veel innovaties nodig, bijvoorbeeld de opzet van de recyclingindustrie. Maak duidelijk waarin de overheid wil investeren en hoe de overheid dit wil doen zodat ondernemers weten welke initiatieven worden gestimuleerd door de overheid.

Verbeter de samenwerking tussen mkb en grote bedrijven

In onze kenniseconomie zijn onder meer start-ups en scale-ups de banenmotor van de toekomst. De afgelopen jaren van economische onzekerheid hebben eens te meer aangetoond dat innovatie hard nodig is om de uitdagingen van de toekomst het hoofd te bieden. De innovatiekracht van de start-up sector kan van een impuls worden voorzien wanneer de samenwerking tussen mkb-bedrijven en 'grown-ups' gestimuleerd wordt. Bij grote bedrijven zit vaak de ervaring en bij kennisinstellingen de kennis die innovatieve mkb-bedrijven nodig hebben om te groeien. Grote bedrijven kunnen dan weer profiteren van de vindingrijkheid van het mkb. Intensievere samenwerking komt daarmee de economie en het ondernemerslandschap van Nederland alleen maar ten goede.

Investeer in start-ups en scale-ups

ONL is verheugd om te vernemen dat de overheid in start-ups en scale-ups investeert, maar vraagt zich af of de huidige investeringen voldoende zijn. Daarnaast ziet ONL dat er veel verschillende regelingen zijn. Een beter overzicht zou de regelingen toegankelijker maken voor de ondernemer.

Een andere manier om in start-ups, scale-ups en het mkb te investeren is door de Innovatiebox toegankelijker te maken. Het mkb komt hier veelal niet voor in aanmerking; de regeling is te erg gericht op grotere bedrijven. Voor start-ups en scale ups is deze regeling al helemaal onbereikbaar, terwijl juist deze bedrijven voor innovatie kunnen zorgen.

Stimuleer een breed scala aan innovaties

Nederland is een ideale vestigingsplaats voor bedrijven die producten produceren, maar ook voor bedrijven die diensten leveren. Hoewel de Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelwerk (WBSO) een fiscaal instrument is dat innovatie in het algemeen kan bevorderen, richt het zich momenteel voornamelijk op productinnovatie. De WBSO kan ook nuttig zijn om diensteninnovatie, procesinnovatie, systeeminnovatie en maatschappelijk wenselijke innovatie te stimuleren. Hier liggen kansen voor bedrijven die zich richten op procesgerichte activiteiten. Nederland is een van de best gepositioneerde landen voor de productie van goederen en diensten. Laten we daarom inzetten op een breed scala aan innovaties.

Aanbevelingen innovatie

Maak een nationale innovatiestrategie

- Maak een ministerie-overstijgende nationale innovatiestrategie;

Verbeter de samenwerking tussen mkb en grote bedrijven

- Stimuleer de samenwerking tussen mkb-bedrijven en grown-ups onder andere door ze bij dezelfde projecten te betrekken;
- Zet een platform op waarin het mkb en grote bedrijven samenkomen. De TNO-MKB innovatiemotor brengt enkel het innovatieve product en het mkb samen. Voor innovatie moeten het mkb en de grootbedrijven worden samengebracht.

Investeer in start-ups en scale-ups

- Maak de regelingen voor start-ups and scale-ups overzichtelijker.
- Investeer meer in scale-ups door toegankelijke financiering, minder mkb-regeldruk, aantrekkelijker werkgeverschap en ondersteuning voor werkgevers (zie ook aanbevelingen arbeidsmarkt);
- Maak de Innovatiebox toegankelijk voor startups, scale-ups en het mkb.

Stimuleer in een breed scala aan innovaties

- Breid de WBSO uit zodat deze ook ingezet wordt voor diensten-, proces-, systeem-, en maatschappelijke wenselijke innovaties.

MAAK INTERNATIONAAL ZAKEN DOEN SIMPELER

Verbeter financieringsmogelijkheden bij het betreden van buitenlandse markten

Het huidige financieringslandschap voor het internationaal mkb is ondermaats, aangezien Nederlandse banken zich terugtrekken vanwege geopolitieke spanningen en hoge kosten. Hierdoor ervaren ondernemers moeilijkheden bij het verkrijgen van kredieten, terwijl innovatieve projecten en duurzame ontwikkelingsdoelen juist financiering vereisen. Om het mkb te ondersteunen en hun bijdrage aan de twin-transities van digitalisering/innovatie en klimaat/duurzaamheid te bevorderen, moeten er stappen worden genomen om het financieringsgat te dichten. Bestaande fondsen, zoals Invest International, moeten toegankelijker worden gemaakt voor het mkb of er moeten alternatieve financieringsmogelijkheden worden gecreëerd.

Creëer inzicht in en verminder non-financiële barrières bij het betreden van buitenlandse markten

Ook non-financiële barrières moeten worden aangepakt. Het blijkt in de praktijk ontzettend lastig om klantcontact om te zetten naar daadwerkelijke samenwerking. Ondernemers ervaren knelpunten in het bewerkstelligen van samenwerkingen met buitenlandse partners; zij krijgen niet genoeg vat op de echte oorzaak om zo de knelpunten aan te pakken. Daarnaast ervaren ondernemers de huidige handelsinstrumenten (instanties, regelingen en verzekeringen zoals de exportkredietverzekering) nog steeds als verwarrend, complex en ontmoedigend. Ook zijn er nog andere structurele non-tarifaire belemmeringen.

Zorg voor gelijk speelveld in internationale handel

Om meerdere redenen ervaren Europese ondernemers geen gelijk speelveld. Zo hoeven buitenlandse bedrijven zich niet aan dezelfde regels en veiligheidseisen te houden, waardoor zij goedkoper kunnen produceren. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer Chinese bedrijven zich niet aan de Europese veiligheidseisen hoeven te houden en profiteren van staatssubsidies. ONL pleit voor krachtig optreden vanuit de Europese Unie tegen zulke oneerlijke praktijken. Dit kan bijvoorbeeld door importtarieven of striktere handhaving bij het toepassen van certificering. De regels zijn al wel aangescherpt, maar om echt effect te hebben moeten de regels ook goed gehandhaafd worden.

Het waarborgen van een eerlijk speelveld gebeurt ook door het bewerkstelligen van internationale afspraken die transparantie bevorderen en complexe tariefstructuren verminderen. Door duidelijke regels en ondersteuning en het voorkomen van ontwijking, kan het mkb internationaal eerlijk concurreren.

Een proportioneel IMVO voor het mkb

Terwijl het belang van duurzaam en verantwoordelijk ondernemen voor het behoud van klanten, het aantrekken van talent en het creëren van veerkrachtige bedrijven steeds duidelijker wordt, ervaren ondernemers uitdagingen in het voldoen aan de IMVO-wetgeving. Het mkb heeft vaak beperkte middelen en capaciteiten in vergelijking met grotere bedrijven. Daarom is het cruciaal dat de IMVO-wetgeving haalbaar en praktisch uitvoerbaar is. Normen en vereisten moeten proportioneel zijn aan de omvang en de aard van de activiteiten van de mkb'ër. Deze normen en vereisten moeten in heldere en concrete taal gecommuniceerd worden.

Daarnaast heeft het mkb behoefte aan ondersteuning bij de implementatie van het IMVO. Er komt veel op hen af en als iedere ondernemer zelf het wiel moet uitvinden kost dit een hoop arbeidscapaciteit.

Tot slot vraagt het IMVO, net als andere recente wetgeving, om steeds meer transparantie door de keten heen. Grote bedrijven vragen steeds meer concurrentiegevoelige informatie bij kleinere ketenpartners op. Het delen van deze informatie kan leiden tot het prijsgeven van waardevolle netwerken en relaties die kleinere ondernemers hebben opgebouwd, waardoor zij uit de markt worden geduwd. Om het mkb te beschermen zou een onafhankelijke derde partij de keten kunnen monitoren zodat bedrijfsgevoelige informatie niet onthuld hoeft te worden.

Aanbevelingen buitenlandse handel

Verbeter financieringsmogelijkheden bij het betreden van buitenlandse markten

- Maak bestaande fondsen zoals Invest International toegankelijker voor het mkb;
- Creëer alternatieve financieringsmogelijkheden voor het aangaan van internationale handelsbetrekkingen.

Creëer inzicht in en verminder non-financiële barrières bij het betreden van buitenlandse markten

- Doe onderzoek naar non-financiële knelpunten in het bewerkstelligen van internationale samenwerkingen;
- Vereenvoudig en verhelder de huidige handelsinstrumenten (instanties, regelingen en verzekeringen);
- Neem structurele non-tarifaire belemmeringen weg zoals obstakels bij het betreden van buitenlandse markten en bij het opbouwen van het lokale netwerk.

Zorg voor gelijk speelveld in internationale handel

- Treed als Europese Unie krachtig op tegen oneerlijke handelspraktijken door bijvoorbeeld slechte arbeidsomstandigheden of staatsteun in het buitenland. Gebruik hiervoor importtarieven, transparantie of certificering;
- Handhaaf beter de regels die bedoeld zijn om een gelijk speelveld te garanderen;
- Communiceer tariefafspraken op een duidelijke manier naar de ondernemer.

Een proportioneel IMVO voor het mkb

- Stem de normen en vereisten voor het mkb af op de omvang en aard van hun activiteiten;
- Bied ondersteuning bij het implementeren van het IMVO door laagdrempelig persoonlijk advies;
- Zet een onafhankelijke derde partij in om misstanden in de keten te monitoren, zodat kleinere ondernemers geen concurrentiegevoelige informatie aan grotere bedrijven hoeven te geven.

Bijlage 1. Overzicht aanbevelingen

Aanbevelingen economie

Maak haast met de oprichting van een centrale financieringshub

- Zet zo snel mogelijk een centrale financieringshub zoals de British Business Bank op.

Verbeter financieringsmogelijkheden door verpandingsverboden op te heffen

- Verminder de benodigde waarde van het onderpand wanneer de ondernemer al bedragen heeft afgelost;
- Verbied dat nieuwe activa automatisch een onderpand wordt voor een al verkregen krediet;
- Neem het wetsvoorstel Ophef verpandingsverboden aan.

Banken, bied het mkb financieel en adviserend maatwerk

- Stimuleer banken om standaardproducten aan te bieden die geschikt zijn voor het mkb. Dit zijn producten met lage kredieten tegen een lage rente onder voorwaarden die aansluiten bij de ondernemer;
- Bevorder de adviseringsrol en de rol van sparringpartner van banken voor ondernemers;
- Verplicht banken om ondernemers door te verwijzen naar een (erkend) adviseur of alternatief financier bij afwijzing van hun kredietaanvraag.

Ondersteuning en advies bij het aflossen van (belasting)schulden

- Faciliteer ondersteuning en advies bij het aflossen van (belasting)schulden bijvoorbeeld door de Belastingdienst of de bank.

Verminder regeldruk ten behoeve van ondernemerschap

- Laat de Autoriteit Toetsing Regeldruk (ATR) partijen als ONL betrekken bij het toetsen van nieuwe- en bestaande regelgeving op regeldruk.
- Zet de minister van Financiën in als waakhond voor regeldruk. De minister kan financiële uitgaven (zoals de algemene financiële beschouwingen) afwijzen als er geen of te weinig reductie van regelgeving plaats vindt. Een heldere normering hierover vanuit het ministerie van Financiën richting andere ministeries is uitermate handzaam, zodat doelstellingen voor iedereen inzichtelijk zijn. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft op dit moment te weinig slagkracht om toezicht te houden op regeldruk. De ATR zou beter onder de verantwoordelijkheid van de minister van Financiën kunnen vallen in plaats van onder die van de minister van Economische Zaken en Klimaat;
- Neem de inbreng van ondernemers bij de MKB-toets en ATR serieus. Koppel terug aan de ondernemers wat er met hun inbreng bij de MKB-toets gedaan wordt zodat zij gemotiveerd blijven om deel te nemen;
- Pas de MKB-toets toe op zowel nieuwe als bestaande wet- en regelgeving of stel panels in om de al bestaande regelgeving te verbeteren;
- Stel per gemeente een bedrijfscontactfunctionaris in op het gebied van regeldruk. Hier kan de ondernemer terecht wanneer hij belemmeringen ondervindt door regeldruk.

Vereenvoudig wet- en regelgeving voor ondernemers

- Implementeer efficiëntere procedures voor vergunningverlening en verkort de doorlooptijd;
- Publiceer alle landelijke en lokale wet- en regelgeving voor ondernemers op één website in begrijpelijke taal. Op deze website zouden ondernemers dan gemakkelijk per thema kunnen filteren welke regelgeving op hen van toepassing is. Leg hierbij uit welke concrete acties er van de ondernemer verwacht worden. Laat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland hier een voortrekkersrol in innemen.

Zorg voor een eenduidige en duidelijke nadeelcompensatieregeling

- Zet een eenduidige en duidelijke nadeelcompensatie helder vast in de wet;
- Harmoniseer de voorwaarden. De voorwaarden verschillen nu per gemeente en overheidsinstantie.

Stel een Nationale Ondernemersombudsman aan

- Stel een Nationale Ondernemersombudsman aan onder de Nationale Ombudsman.

Behandel contant geld voor wat het is: een wettig betaalmiddel

- Zorg ervoor dat banken genoeg plekken behouden om contant geld te storten en op te nemen;
- Verbeter het imago van contant geld door het gebruik ervan op veel plekken mogelijk te houden.

Aanbevelingen arbeidsmarkt

Maak van de tekorten op de arbeidsmarkt prioriteit nummer. 1

- Pak de krapte aan, ook demissionair, tijdens de formatie en in de nieuwe kabinetsperiode;
- Geef de werkgever meer vrijheid, waardoor het makkelijker is om personeel aan te nemen.

Zorg voor een snelle oplossing van de WIA-problematiek

- Pak de achterstanden bij het UWV aan en versnel de keuring voor arbeidsongeschiktheid;
- Laat gedeeltelijk arbeidsongeschikten versneld aan de slag gaan.

Voer het 'Nederlandse model' in voor ethische arbeidsmigratie

- Neem voorbeeld aan het Canadese arbeidsmigratiemodel;
- Zet op basis van onderzoek vast hoeveel arbeidsmigranten er per sector voor een (voorlopig) vastgezette periode naar Nederland mogen komen;
- Regel fatsoenlijke huisvesting en sociale voorzieningen voor arbeidsmigranten.

Maak van de nieuwe arbeidsmarktplannen de eerste stap, niet het einddoel

- Maak flexibele contractvormen mogelijk als werknemer en werkgever hier allebei mee in stemmen;
- Beperk de werkgever niet zodanig door een administratieve vervalttermijn van vijf jaar.

Geef meer aandacht aan de ontwikkeling van werknemers

- Stel een individueel ontwikkelbudget in per werknemer binnen de huidige kaders;
- Investeer de transitievergoeding in de ontwikkeling van de werknemer in plaats van een bedrag zonder doel wat aan de werknemer wordt overgemaakt.

Stel een nationale strategie Ondernemen & Onderwijs op

- Laat beroepsopleidingen beter aansluiten op de vraag vanuit het werkveld;
- Besteed in het middelbaar- en middelbaarberoepsonderwijs aandacht aan ondernemerschap.

Maak de werkgever écht wendbaar binnen het vaste contract

- Sta toe dat werkgevers bij bedrijfseconomische redenen eenzijdig wijzigingen kunnen doorvoeren op het terrein van arbeidsomvang, arbeidstijden, salaris (tot een bepaald percentage), functie en werklocatie, tenzij er zwaarwegende redenen voor de werknemer zijn om niet akkoord te gaan;
- Sta toe dat werkgevers deze wijzigingen één of twee keer per jaar kunnen doorvoeren.

Maak deeltijdontslag mogelijk mét behoud van minimumsalaris

- Maak deeltijdontslag mogelijk met een maximum op de reducering van het salaris en met behoud van het minimumsalaris.

Schrap de preventieve ontslagtoets, zorg voor een soepelere ontslagbeschermingsregeling

- Maak het makkelijker voor werkgevers om flexibeler om te gaan met het personeelsbestand;
- Zorg ervoor dat de kantonrechter een verzoek van de werkgever op de hierboven genoemde grond altijd toestaat;
- Geef de werknemer een recht op vergoeding, wanneer de rechter geen redelijke grond voor ontslag vaststelt.

Breng loondoorbetaling bij ziekte terug naar één jaar

- Breng de loondoorbetalingsplicht bij ziekte terug van twee naar één jaar.

Geef duidelijkheid aan zzp'ers door het opstellen van duidelijke ondernemerscriteria

- Stel duidelijke ondernemerscriteria op waaraan een zzp'er moet voldoen om duidelijkheid te verschaffen over wat een zelfstandig professional is;
- Pak schijnzelfstandigheid effectief aan;
- Laat belangenorganisaties intensiever meepraten over de criteria en aanpak.

Waar kleine werkgever volledig vrij van verantwoordelijkheden bij ingaan tweede spoor

- Ontzie de kleine werkgever volledig van verantwoordelijkheden van het tweede spoor bij langdurige arbeidsongeschiktheid aangezien de kans op terugkeer in de organisatie nihil is.

Voer een algemene arbeidsongeschiktheidsvoorziening in voor alle werkenden

- Heroverweeg welke verantwoordelijkheden onder het collectief, het individu en de werkgever vallen;
- Voer een verplichte algemene arbeidsongeschiktheidsvoorziening in voor alle werkenden.

Richt het Bureau Ondersteuning Werkgevers (BOW) op, een UWV voor Werkgevers

- Ondersteun en faciliteer goed werkgeverschap door oprichting van het Bureau Ondersteuning Werkgevers (BOW).

Aanbevelingen verduurzaming

Breng een ministerie-overstijgend meerjarenplan onder de aandacht bij ondernemers

- Ministerie-overstijgend meerjarenbeleidsplan met overzicht van hoofd- en subdoelen per tijdvak;
- Verhelder de samenhang tussen rapportageverplichtingen en stem meerdere rapportageverplichtingen en wetten op elkaar af zoals bijvoorbeeld bij het IMVO en de CSRD. Hiermee wordt voorkomen dat de ondernemer dubbel werk gaat doen of dat er meerdere soortgelijke rapportageverplichtingen tot stand komen;
- Verbeteren van communicatie over beleidsmaatregelen met de ondernemer. Denk hierbij aan één centrale website met alle wet- en regelgeving voor ondernemers. Gebruik hierbij toegankelijke Nederlandse taal;
- Doe een interdepartementale check voordat er nieuwe regelgeving ingevoerd wordt zodat regels die elkaar raken op elkaar kunnen worden afgestemd.

Creëer meer ruimte voor ondernemers binnen verduurzaming

- Focus op het uitleggen van beleid aan de ondernemer in plaats van het opleggen van beleid, werk samen met de ondernemer;
- Beperk groene regeldruk voor het bedrijfsleven zodat de menselijke capaciteit volledig kan worden ingezet voor de verduurzamingslag. Dit kan onder andere door het verbeteren van de MKB-toets (zie ook Aanbevelingen Economie);
- Stel midden- en kleinbedrijf vrij van intensieve rapportageverplichtingen zoals het productpaspoort dat voortkomt uit de Europese Kaderverordening Ecodesign for Sustainable Product Regulation (ESPR);
- Bewaak bij invoering nationale maatregelen (zoals verantwoordingsverplichtingen en de invoering UPV) het gelijke speelveld binnen de Europese Unie zodat Nederlandse ondernemers kunnen blijven concurreren.

Heb meer oog voor de uitvoering van het verduurzamingsbeleid

- Stel een minister voor de uitvoering aan die weer verschillende coördinatoren per uitvoeringsproblematiek kan aanstellen;
- Ga in gesprek met de omgevingsdiensten. De samenwerking tussen ondernemers en omgevingsdiensten verloopt soms moeizaam waardoor de verduurzamingslag wordt belemmerd;
- Betrek de ondernemer actiever in de totstandkoming van beleid. Laat ondernemers met ideeën komen voor problemen die moeten worden opgelost of doelen die behaald moeten worden (zoals hergebruik en recycledoelstellingen). Denk hierin mee met de ondernemers;

- Zet een lokaal energie-innovatieloket op om maatwerk en innovatieve energieoplossingen te stimuleren. Dit maatwerk is essentieel om te kunnen innoveren ondanks belemmerende trage en complexe vergunningsprocedures. Door middel van dit loket kunnen ondernemers en overheid praktisch samenwerken;
- Verruim venstertijden in de gemeenten. Dit praktische voorbeeld kan de ondernemer in staat stellen dezelfde lading te leveren in de stad met minder vrachtwagens, waardoor duurzaam transport betaalbaarder wordt;
- Sta meer gewicht toe in vrachtwagens. Hierdoor kan de ondernemer met een kleiner aantal vrachtwagens dezelfde lading leveren en wordt ook hiermee duurzaam transport betaalbaarder;
- Breng in kaart hoe ondernemers in samenwerking met netbeheerders digitale middelen kunnen gebruiken om het net flexibel te gebruiken en dus netcapaciteit vrij te maken;
- Geef de ondernemer meer handvaten om energiebesparingen door te voeren.

Geef duidelijkheid over geldende randvoorwaarden

- Breng eerst de randvoorwaarden op orde zodat ondernemers kunnen verduurzamen, voer dan pas normerende en beprijzende maatregelen in zoals het verhogen van de energiebelasting en het invoeren van zero-emissiezones;
- Faciliteer betrouwbaar, praktijkgericht en toegankelijk verduurzamingsadvies;
- Verhelder het containerbegrip 'duurzaam' zodat zowel producenten, importeurs als consumenten duurzame keuzes kunnen maken. Zet een website op met informatie over duurzaamheidscriteria;
- Voer een nationaal ontheffingsloket zero-emissiezones in (zoals al gepland) en verbreed uitzonderingen naar ondernemers die nog niet kunnen verduurzamen;
- Reguleer randvoorwaarden zoals de interoperabiliteit van softwareprogramma's die nodig zijn voor rapportageverplichtingen zoals de productpaspoorten. Op deze manier kan informatie automatisch (en dus efficiënt) worden gedeeld tussen verschillende bedrijven in de keten;
- Gebruik regulering om investeringen aan te jagen, niet om ze af te remmen zoals bij de mkb-tankstations aan Rijkswegen nu gebeurt door de tijdelijke beleidsmaatregel van 23 december 2022 waardoor investeren in laadpalen onaantrekkelijk wordt;
- Stimuleer het aanbod van bio-grondstoffen zodat ondernemers deze daadwerkelijk kunnen inkopen.

Maak verduurzaming financieel toegankelijker en aantrekkelijker

- Stimuleer banken om standaardproducten aan te bieden die geschikt zijn voor het mkb;
- Maak met spoed duurzaamheidsleningen tegen een lage rente voor kleine ondernemers beschikbaar (in lijn met de aangenomen motie De Jong en Aartsen);
- Zet zo snel mogelijk de centrale financieringshub (naar voorbeeld van de British Business Bank) (zie ook Aanbevelingen Economie);
- Zorg voor toegankelijk en praktisch advies op het gebied van verduurzamingsfinanciering bijvoorbeeld door de centrale financieringshub of een verplichte doorverwijzing door banken bij de afwijzing van een kredietaanvraag (zie ook Aanbevelingen Economie);
- Zorg voor toereikende subsidie voor emissievrije vrachtvervoer (AanZET);
- Maak de MIA/Vamil regeling beschikbaar voor de aanschaf van publieke laadpalen;

- Zet in op een beloning voor het gebruik van groene stroom bij fabrikanten;
- Behoud aantrekkelijke autobelastingen voor elektrisch vervoer (verlaagde zakelijke bijtelling en vrijstelling motorrijtuigenbelasting);
- Houd bij afschrijvingsregels in de boekhouding rekening met de mate waarin het product gerecycled/hergebruikt is en gerecycled/hergebruikt kan worden, ook wel circulaire afschrijving genoemd;
- Faciliteer investeringen in recycling en investeer massaal in recycling.

Aanbevelingen digitalisering

Maak een concreet meerjarenplan voor digitalisering en ondernemerschap

- Stel een meerjarenplan op met betrekking tot digitalisering en ondernemerschap met een inventarisatie van de kansen en risico's;
- Breng in kaart hoe digitalisering het arbeidstekort kan verhelpen.

Een Leven Lang Digitaal Ontwikkelen

- Zet in samenwerking met brancheorganisaties en/of gemeenten een instituut op voor Leven Lang Digitaal Ontwikkelen voor ondernemers met cursussen voor specifieke software en algemene digitale vaardigheden.

Pak de regie in Artificial Intelligence (AI) – ontwikkelingen

- Reguleer nieuwe ontwikkelingen tijdig;
- Breng de AI-mogelijkheden en risico's voor ondernemers in kaart;
- Bescherm de positie van mkb-techbedrijven.

Voed de urgentie om de cybersecurity te verbeteren

- Creëer een volledig dekkende subsidie voor een cyberrisico-inventarisatie van een externe cyberexpert;
- Zorg voor een certificeringssysteem voor cyberexperts;
- Zet in op de verantwoordelijkheid van ICT-producenten en het gebruik van standaardcertificaten.

Zet een centraal meldpunt voor cyberaanvallen op

- Zet een online of telefonisch meldpunt op voor ondernemers waar zij eerste hulp bij cyberaanvallen kunnen ontvangen.

Aanbevelingen financiën

Zet in op effectieve en efficiënte fiscale regelingen om investeringsmogelijkheden te vergroten

- Vervang niet-doeltreffende en niet-doelmatige fiscale vrijstellingen voor een structurele belastingtariefverlaging;
- Voer de win-wilening in. Bedrijven kunnen hiermee hun solvabiliteit verbeteren en daardoor investeren zonder extra vreemd vermogen aan te trekken;

- Voer de durfkapitaalregeling in. Dit stelt particulieren in staat om rechtstreeks in de onderneming te investeren door middel van een lening en hiervoor een aftrek te krijgen in box 1 en/of een verliescompensatie. Dit is een nieuwe variant op de tante-Agaathregeling.

Maak de winstbelasting rechtsvormneutraal

- Hanteer hetzelfde winstbelastingtarief ongeacht de rechtsvorm.

Ga zorgvuldig om met de BOR

- Breng komende jaren geen wijzigingen aan in de BOR;
- Zorg ervoor dat familiebedrijven in liquiditeitsproblemen een werkbare betalingsregeling kunnen treffen.

Stimuleer de opbouw van het eigen vermogen d.m.v. een vermogensaftrek

- Voer een vermogensaftrek in. Hiermee kun je een percentage van je investeringen aftrekken van je belastbaar inkomen.

Pak de WIG aan

- Implementeer een doelgericht meerjarenplan om de WIG substantieel te verkleinen en bevorder zo de aantrekkelijkheid van werk voor werknemers

Verander het vpb-tarief de komende jaren niet meer

- Zeker in de afgelopen zware jaren hebben ondernemers tijd nodig om op adem te komen. Een stabiel vpb-tarief is hierbij essentieel.

Aanbevelingen innovatie

Maak een nationale innovatiestrategie

- Maak een ministerie-overstijgende nationale innovatiestrategie;

Verbeter de samenwerking tussen mkb en grote bedrijven

- Stimuleer de samenwerking tussen mkb-bedrijven en grown-ups onder andere door ze bij dezelfde projecten te betrekken;
- Zet een platform op waarin het mkb en grote bedrijven samen komen. De TNO-MKB innovatiemotor brengt enkel het innovatieve product en het mkb samen. Voor innovatie moeten het mkb en de grootbedrijven worden samengebracht.

Investeer in start-ups en scale-ups

- Maak de regelingen voor start-ups and scale-ups overzichtelijker.
- Investeer meer in scale-ups door toegankelijke financiering, minder mkb-regeldruk, aantrekkelijker werkgeverschap en ondersteuning voor werkgevers (zie ook Aanbevelingen Arbeidsmarkt);
- Maak de Innovatiebox toegankelijk voor start-ups, scale-ups en het mkb.

Stimuleer in een breed scala aan innovaties

- Breid de WBSO uit zodat deze ook ingezet wordt voor diensten-, proces-, systeem-, en maatschappelijke wenselijke innovaties.

Aanbevelingen buitenlandse handel

Verbeter financieringsmogelijkheden bij het betreden van buitenlandse markten

- Maak bestaande fondsen zoals Invest International toegankelijker voor het mkb;
- Creëer alternatieve financieringsmogelijkheden voor het aangaan van internationale handelsbetrekkingen.

Creëer inzicht in en verminder non-financiële barrières bij het betreden van buitenlandse markten

- Doe onderzoek naar non-financiële knelpunten in het bewerkstelligen van internationale samenwerkingen;
- Vereenvoudig en verhelder de huidige handelsinstrumenten (instanties, regelingen en verzekeringen);
- Neem structurele non-tarifaire belemmeringen weg zoals obstakels bij het betreden van buitenlandse markten en bij het opbouwen van het lokale netwerk.

Zorg voor gelijk speelveld in internationale handel

- Treed als Europese Unie krachtig op tegen oneerlijke handelspraktijken door bijvoorbeeld slechte arbeidsomstandigheden of staatsteun in het buitenland. Gebruik hiervoor importtarieven, transparantie of certificering;
- Handhaaf beter de regels die bedoeld zijn om een gelijk speelveld te garanderen;
- Communiceer tariefafspraken op een duidelijke manier naar de ondernemer.

Een proportioneel IMVO voor het mkb

- Stem de normen en vereisten voor het mkb af op de omvang en aard van hun activiteiten;
- Bied ondersteuning bij het implementeren van het IMVO door laagdrempelig persoonlijk advies;
- Zet een onafhankelijke derde partij in om misstanden in de keten te monitoren, zodat kleinere ondernemers geen concurrentiegevoelige informatie aan grotere bedrijven hoeven te geven.

